Jan Guillou

MODRÁ HVĚZDA

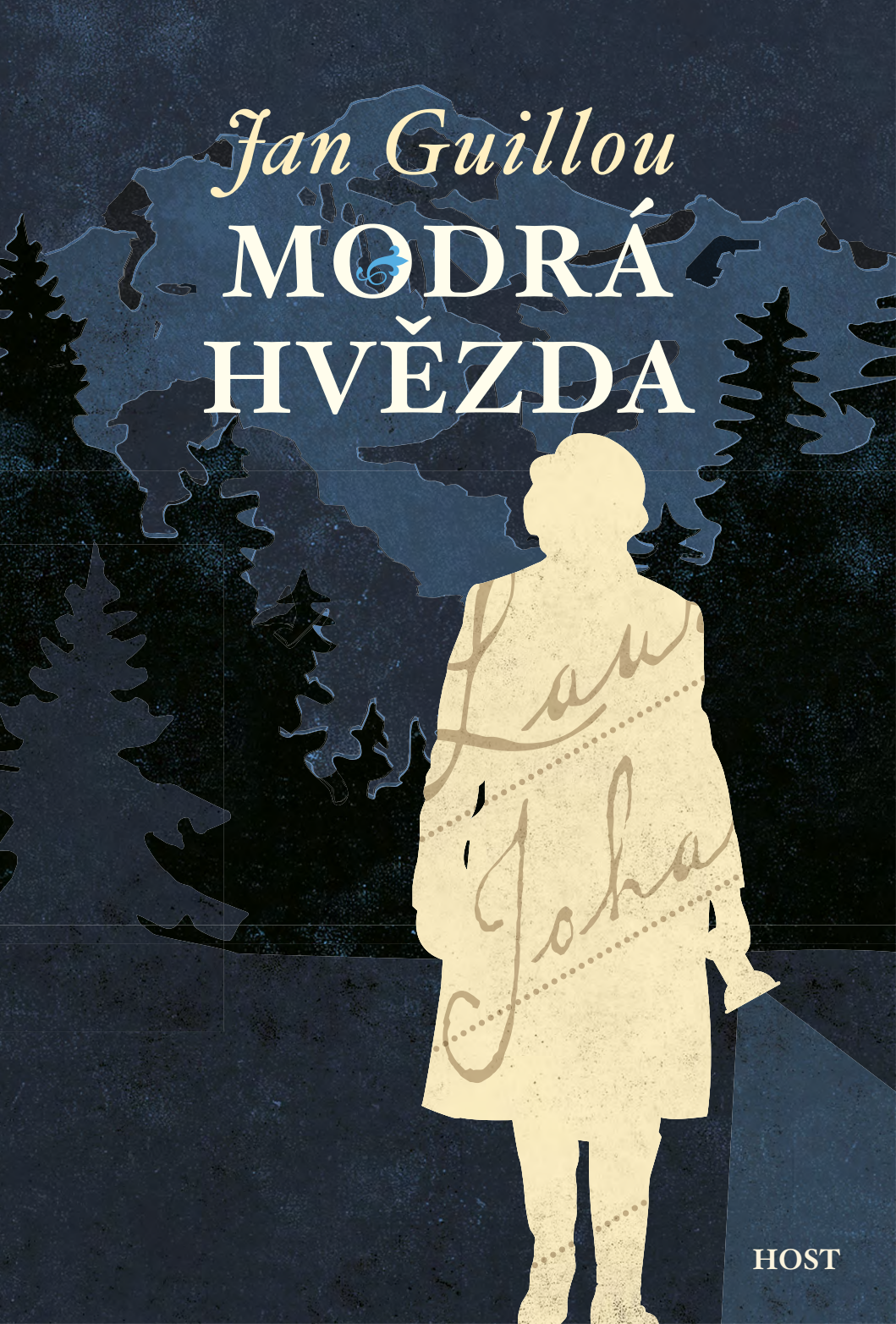

HOST

Jan Guillou
Modrá hvězda

Velké století V

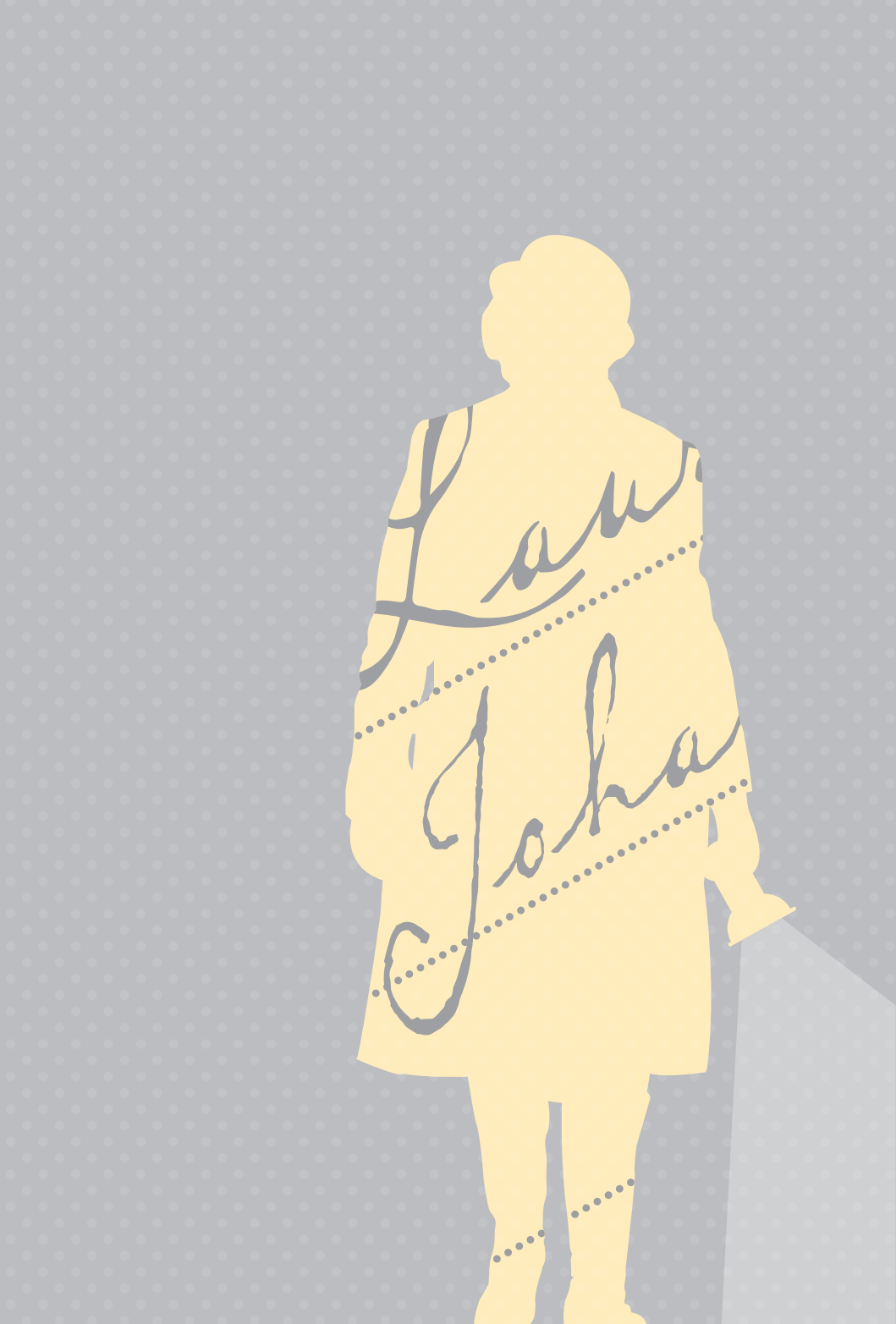
Law
Joha

Jan Guillou

MODRÁ HVĚZDA

VELKÉ
STOLETÍ
V

Brno 2016

Blå stjärnan
Copyright © Jan Guillou, 2015
Published by agreement with Salomonsson Agency
Translation © Helena Matochová, 2016
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2016 (elektronické vydání)
ISBN 978-80-7577-004-2 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7577-005-9 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7577-012-7 (Formát MobiPocket)

1941

I / Popálené dítě

JEDNA ZE SLOŽENÝCH dek měla červeno-bílý vzor typický pro Vestland. Rozmazané výjevy z operačního stolu, přísný pohled lékařky zpoza bílé masky.

Nebyl to normální operační stůl, byl to jídelní stůl ve velkém domě a ta lékařka byla její matka. Obrazy se slévaly v nepochopitelný zmatek nebo v nicotu, občas ve sny s jakýms takýms dějem, které připomínaly filmové týdeníky, ale byly klidnější, bez té břeskné hudby.

Teplý písek u mola, sluneční třpyt, bílé plachty plující kolem Startkobbenu nebo Telegrafholmenu.

Achtung! Ausweise!

Němečtí kontroloři jako obvykle s rachotem rozrazili dveře od kupé. S Němci bylo nicméně lehčí pořízení než s obvyklými blbečky z Nasjonal Samling ve směšných uniformách.

Esesmani do vlaku nečekaně nastoupili v Hønefossu. S SS se dalo vyjít ze všech nejlépe. Stačilo je oslovit jejich mateřštinou a vyznat se v jejich hodnostech, to je obvykle snadno odzbrojilo.

V kufru v síťce nad její hlavou se pod polstrováním víka skrývalo zhruba dvacet tisíc norských korun v čerstvě vyžehlených, natěsno namačkaných bankovkách. Kurýrní zásilky nosila přímo na těle. Cestovní doklady měla vždycky v pořádku, dokonce nebyly ani zfalšované. Už se přestala bát, její němčina fungovala jako ocelový štít.

Jeden SS obersturmführer byl pohledný mladík, jako by jim vypadl přímo z plakátu. Řekl, že by s ní ze všeho nejradši jel až do Bergenu, ale bohužel bude muset vystoupit už v Geilo. Jeho sdílnost možná pramenila z toho, že se spolu bavili svižnou němčinou.

Poté nechal pečlivě prohledat zavazadla tří jejích norských spolucestujících, ale její kufr vynechal. Na rozloučenou jí zasalutoval, místo aby zahajloval.

Výbuch! Určitě to byl výbuch, bolelo ji koleno, do kterého se praštila o kolejnici, když ji to povalilo. Obří ruka ji odhodila o několik metrů. V nosních dírkách cítila kouř, tvář měla přitisknutou na ostré kamínky železničního náspu, byla oslepená, neslyšela nic než řezavý vysoký pískot, vnímala pouze pachy.

„A pohřební průvod prošel okolo jako sen oděný v čerň."

Ta slova nějak souvisela s Karin. Karin spáchala sebevraždu. I Virginia spáchala sebevraždu, zabily se téměř současně. Astarte, takový špatný titul. Ten román se měl jmenovat Figurína, jak to měla původně v plánu. To je věcnější, tehdy přece všechno muselo být co nejvěcnější.

Někdo jí přišel ošetřit rány studenou vodou a ředěným lihem, obojí utišilo ten palčivý žár. Někdo jí láskyplně nadzvedl hlavu a dal jí nějaké prášky, pak sklenici vody a brzy vše kolem ní zčernalo až na snové výjevy. Čas neexistoval.

Tři dny zápasila s horečkou, alespoň to jí později řekli, podle ní to mohl být klidně týden nebo celá věčnost. Její mysl byla jasná, i když sem tam měla v paměti bílé místo.

Uložili ji do lodní chatky, kterou předělali na jednolůžkový nemocniční pokoj, odnesli z domku úplně všechno až na její postel, kterou postavili doprostřed místnosti. Silně to tu vonělo mýdlem, okna byla otevřená, bílé závěsy se pohupovaly ve slunečním světle, venku křičeli racci, jako by v šérech panoval úplně obyčejný letní den. Vedle postele stál podomácku vyrobený stojan s kapačkou, při popáleninách ztratí člověk hodně tekutin.

Vlak číslo 4352, vagón NSB 40256, třicátý osmý počítáno od lokomotivy. Jednadvacet vagónů počínaje tímto bylo po strop naložených municí.

Plán operace byl až svůdně dokonalý. Stejně tak podklady od rozvědky, nic se nemohlo pokazit.

Munice, střelný prach a dělostřelecké granáty dorazily z Německa lodí do Arendalu, kde všechno naložili do norských vlaků mířících do Finska. Na německých přepravních listinách bylo všechno vágně označeno jako zdravotnický materiál. Informace se k nim původně dostala od Milorgu, vojenské větve odbojového hnutí Hjemmefronten, zachytili ji však i Angličané, a tak za akci převzalo zodpovědnost SOE.

Milorg měl informátora na švédské straně hraničního přechodu v Charlottenbergu. Podle jeho zprávy byla kvalita maziva norských vlaků tak špatná, že existovalo vysoké riziko přehřátí ložisek kol, a tedy požáru. V Charlottenbergu proto Švédové kontrolovali všem norským vlakům kola a nově je mazali, vlaky přece projedou Švédskem, jak rozhodla vláda, a tak mají Švédové odpovědnost za to, aby k požáru nedošlo. Přinejmenším na švédském území.

Tato na první pohled triviální zpráva z Charlottenbergu stála na počátku celého plánu. O Malcolmovi by se dalo říct ledacos, v mnoha ohledech naprosto odpovídal představám otce i strýce Oscara o Angličanech. Fantazie se mu však upřít nedala.

Když jim řekl o svém nápadu, připadal všem geniální. Vlak číslo 4352 tedy v Charlottenbergu projde inspekcí a v případě potřeby budou jeho kola ošetřena novým mazivem. Proběhne to za plného denního světla a ještě ke všemu v přítomnosti drážních inspektorů a vojenského dohledu.

Odtud náklad zamíří do Hallsbergu, kde ho připojí k jinému vlaku mířícímu na sever, čas odjezdu 1.45. Souprava tedy bude čekat na odjezd skoro dvě hodiny.

A právě tady byla jejich šance, v jediných hodinách světlých letních nocí, kdy se setmělo. Tým Alfa měl za úkol pod rouškou noci proniknout k vagónu NSB 40256 a sabotovat ložiska, vypustit z nich veškerý olej a nahradit ho pískem. Pak už stačilo jen od kol protáhnout doutnáky dřevěnou podlahou vagónu, klidně i navrtat

do podlahy otvory, bude-li to nutné. Nebylo tedy zapotřebí porušit plombu vagónových dveří.

Kola se měla přehřát natolik, aby zažehla doutnáky vedoucí až k nákladu střelného prachu a munice. Zpětně nikdo nezjistí jinou příčinu katastrofy než přehřátí kol. K explozi dojde někde na půl cesty mezi Hallsbergem a Krylbo, pravděpodobně uprostřed venkova, takže zcela jistě nedojde ke ztrátám na životech.

Na první pohled perfektní plán. Dvacet jedna vagónů s municí nikdy nedojede k německým jednotkám ve Finsku. Nic se nemůže pokazit, ujišťoval je Malcolm a celá skupina mu věřila.

Úkolem týmu Beta bylo monitorovat situaci v Krylbo, a to s obvyklým krytím, tedy z nákladního auta s označením Modré hvězdy, pokud možno se skutečnými koňmi ve viditelné části nákladního prostoru. Jejich úkol se měl pravděpodobně omezit jen na konstatování, že vlak 4352 do Krylbo nedorazil, protože na trase z Hallsbergu z nevysvětlitelných příčin explodoval. Očekávalo se, že nádraží v Krylbo bude o této události informováno telefonicky, takže tým Beta se měl přesunout do nádražní budovy, aby zjistil, co se stalo, a pokud možno taky kdy a kde.

V nejhorším případě, pokud by se nakrásně něco pokazilo, ačkoli neexistoval rozumný důvod to předpokládat, měl tým Beta sabotáž dokončit přímo na nádraží v Krylbo. Jinak by riskovali, že metoda sabotáže kol bude prozrazena a její použití v budoucnu znemožněno. Bylo nesmírně důležité, aby tento zvláštní postup nebyl prozrazen. Stejnou cestou pojede ještě spousta vlaků s municí.

Až sem si Johanne všechno pamatovala dokonale — jak Malcolm při loučení žertoval, jak si s obvyklými frázemi podali ruce a jak se pak oba týmy rozešly do slunečného a horkého odpoledne.

Pak už jí to však ve vzpomínkách vázlo. Když se s krytým náklaďákem blížili ke Krylbo, už se každopádně rozednívalo, a když zaparkovali na druhé straně kolejí přímo naproti nádraží, bylo už úplné světlo. Nikdo z týmu nebyl nervózní nebo rozrušený, zvlášť když se ukázalo, že vlak 4352 nepřijel podle jízdního řádu. Po čtvrt-

hodině už byli úplně klidní, měli však rozkaz vyčkat hodinu a teprve pak jít do nádražní budovy a zjišťovat, co se stalo.

A někde tady se jí vzpomínky rozplývaly a zbývaly z nich jen nesouvislé výjevy. Prázdné koleje, posunovací lokomotiva, která táhla vagóny, aby je napojila na rychlík z Jämtlandu do Stockholmu. Pokojné brzké ráno, navzdory vlně veder stále ještě vlahé.

A pak už nic. Vlastně ne, ještě jeden střípek. Pamatovala si tu hrůzu, když sledovali, jak vlak 4352 pomalu vjíždí do nádraží s třiadvacetiminutovým zpožděním. V tu chvíli měla pocit, že její paměť narazila do zdi. Do tohoto momentu jasno, po něm už nic.

Johanne usnula, jako by naschvál, jako by mohla vymazané vzpomínky vylovit ze snu.

Na Høyefjellu ležel sníh ještě na konci června. Když parník Ole Bull poprvé přistál u mola v Tyssebotnu, hrozně se bála. Čtyři chlapi v uniformách NS na ni celou cestu civěli, šeptali si mezi sebou a ukazovali si na ni, a ona se ještě nezbavila kufru s penězi. Členové NS měli právo — nebo si ho přinejmenším osobovali — kdykoli kohokoli fyzicky prohledat nebo zatknout, a to z jakéhokoli důvodu.

Muž, který k ní přistoupil na bergenském hlavním nádraží hned poté, co vystoupila z vlaku z Osla, neřekl správně heslo.

Měl norsky říct: „Pozdravuje vás Ola Nordmann z Finse."

A ona měla norsky odpovědět: „Ano, toho dobře znám", a nato měl ten muž postavit svůj kufr vedle jejího, zapálit si cigaretu, prohodit něco o počasí, vzít její kufr a jít pryč.

Ale on neřekl heslo celé, řekl jen „Pozdravuje vás Ola Nordmann".

Johanne se patrně zatvářila upřímně překvapeně, sebeméně poplést smluvené heslo byl smrtelný hřích.

„To je vskutku velmi zvláštní pozdrav," odpověděla mu na to.

„Hm, smím vám nabídnout cigaretu?" zkoušel to ještě ten muž.

„To opravdu ne!" odfrkla si a s klapáním podpatků odkráčela.

Vedle západního východu z nádraží zpomalila a rychle se ohlédla. Gestapák, nebo jestli snad byl od Statspolisen, už mezitím přistoupil

k jiné mladé ženě, která na jeho podivný vzkaz zareagovala neméně zmateně.

Johanne mohla udělat jedinou věc. Klidně vyjít z nádraží, za žádnou cenu neběžet, za žádnou cenu se neohlédnout. A odjet trajektem do Tyssebotnu.

Mučení. V podstatě nikdo neodolá mučení déle než čtyřicet osm hodin. Ale aspoň těch čtyřicet osm člověk musí vydržet, aby dal kamarádům šanci uniknout. To je učili už při základním výcviku. Stejně jako že mají do hesla propašovat nějakou drobnou odchylku, aby zafungovalo jako varování. Takže někoho od nich mučili, někdo prozradil pozdrav od Oly Nordmanna, ze všech hloupých jmen zrovna tohle, ale vynechal „z Finse“ a pozměnil postup s cigaretou.

Tak to určitě bylo. A i kdyby to tak náhodou nebylo, Johanne se přesně držela instrukcí, jak ji to učili. Po cestě k Tyskebryggenu — jestli se tak ještě pořád jmenuje, ale proč by okupační mocnost měnila zrovna název Německé nábřeží — ji kufr tížil, jako by byl plný olova.

A pak na palubě Oleho Bulla ty nepříjemné zjevy v uniformách NS. Patřili k „hirdu“ nebo „pomocným policejním jednotkám“, nebo jak si to vlastně říkali. A nevystupovali a nevystupovali, zastávky míjely, i když se parník jinak postupně vylidňoval. V Tyssebotnu už na palubě zbyla jen Johanne a čtyři další cestující. A tihle hirdmani.

Už uvažovala, že nevystoupí, že počká, až budou vystupovat oni, a klidně pojede zpátky až do Bergenu, bude-li to potřeba. Ale ne, to by byla hloupost, do Tyssebotnu přece jede ve zcela legální záležitosti. Ztuhla hrůzou, když ti čtyři taky vstali a šli za ní. Když sešla po můstku na pevninu, jeden z nich na ni sykl, že moc dobře ví, co mladé dámy jako ona potřebujou, a kamarádi se jeho vtipu zasmáli. Johanne se ulevilo, ti čtyři ji tedy nepovažovali za podezřelou, viděli v ní jen kus ženské. Debilové.

U mola měli navíc malou „staničku“ s vlajkou se sluncem a křížem, zjevně to byli jediní reprezentanti okupační moci na celé Osterøyi a měli tu vystřídat čtyři netrpělivě čekající kamarády.

Babička pořád měla nádherné vlasy, samozřejmě už šedivé, vždyť jí bylo přes osmdesát. Už v nich nebyla ani stopa po původní měděné barvě, ale stále je měla husté a tmavě šedé, hladce sčesané přes spánky a stažené do copu, který se jí volně houpal až u hýždí. A taky chodila prostovlasá, to bylo u stařen z ostrovů nevídané, ale možná to prostě byl výraz babiččina osobního stylu. Na sobě měla jeden ze svých pletených svetrů v různých tónech modré, kde barvy promyšleně korespondovaly s odstínem jejích vlasů a pronikavých, ledově modrých očí.

Na Frøynesu se před babičkou muselo dělat pukrle. Pak následovalo objetí, pevné a beze slov.

Babička pořád bydlela v dlouhém domě, který Johannin otec nechal postavit ve vikinském stylu. Dračí hlava na západním konci hřebenu střechy byla trochu sešlá větrem a počasím.

Johanne musela povyprávět všechno podle pravdy. Jako obvykle se najedly mlčky. Pak si sedly ke krbu a Johanne náležitě vylíčila, co je nového v Saltsjöbadenu, i když toho zase nebylo tolik, protože se naposledy viděly před pouhými čtrnácti dny. Vyřídila pozdravy od všech a pochválila sušenou rybu a ovčí kýtu. V ohni sem tam zapraskalo, na Frøynesu se většinou přikládalo smrkovým dřevem, a babička Maren Kristine jako vždy mlčela. V životě jí ze rtů nesplynulo zbytečné slovo, mluvila jako ve vikinských ságách a otec se občas pokoušel její styl imitovat, ať už vědomě, nebo nevědomě.

„Nejdražší babičko, chtěla bych vás požádat o velmi vážnou věc," začala Johanne, ale zarazila se a nevěděla, jak pokračovat.

Dlouhé ticho.

„Je těžká doba. Zlá pro zemi, zlá pro Nory. Vhodnější dobu pro vážný hovor nenajdeš," pronesla pak Babička svým obvyklým lakonickým tónem.

Zase dlouho ticho. Teď už nezbývalo než se vymáčknout.

„Hm, musím se vám přiznat… ne, potřebovala bych vás poprosit o laskavost, milá babičko. Ne jen tak ledajakou. Pokud mi vyhovíte, půjde vám o život."

Johanne se znovu zarazila, cítila, že se do toho zamotává, taky se mohla vyjádřit trochu zaobaleněji. Člověk si nikdy nemohl být jistý, jak babiččin přísný bůh nahlíží na morální otázky. Její bůh mohl stejně tak sympatizovat s Nasjonal Samling, jako s Hjemmefronten a nevěřícímu by to v obou případech přišlo nepochopitelné.

Ticho, praskání v krbu, babiččin neproniknutelný výraz. Kdo ji neznal, mohl si její mlčení vyložit jako váhání nebo nelibost. Ale babička pravděpodobně jen hledala stručnou a výstižnou odpověď.

„Já už putuji údolím smrti. Žila jsem dobře. Ale bolela by mě tvá společnost, kdyby nešlo o dobrou věc."

Johanne se zamyslela, což nijak nevadilo. Babička čekala dobře promyšlené, neuspěchané vysvětlení.

„Babičko, tamhle u dveří," spustila Johanne a zhluboka se nadechla, aby zvládla říct všechno najednou a bez zaváhání, „je uvolněné prkno. Pod něj bych chtěla schovat peníze a dokumenty. Za týden či dva přijde do Frøynesu někdo z Hjemmefronten, muž nebo žena, starý nebo mladý. Řekne: ‚Pozdravuji od někoho, kdo se nikdy neplavil na Rán, ale na Beduínovi.' Přesně tohle, ani slovo navíc. A v žádném jiném pořadí. A vy mu na to, babičko, odpovíte: ‚Já jsem se plavila na Rán, ale nikdy na Beduínovi,' a ten muž nebo žena vám odpoví: ‚Dobře se člověku plachtí s přáteli Norska.' To je všechno. Ten člověk si přijde pro věci schované pod prknem. Jestli chcete, můžu vám to heslo napsat, papírek snadno hodíte do ohně, kdyby na dveře zaklepali špatní lidé."

Po těchto slovech se jí na chvíli zatmělo před očima. Opravdu zatáhla svou babičku, ženu více než osmdesátiletou, do nejilegálnější činnosti Hjemmefronten? Je šílená, bezohledná, nebo obojí?

Z toho, že babička s odpovědí otálí, si Johanne nic nedělala. Babiččin obličej byl jako obvykle nevyzpytatelný, upřeně hleděla do hasnoucího ohně.

Když pak konečně odpověděla, usmívala se, což bylo neobvyklé.

„Tvoje důvěra mě hřeje. Hrdá jsem na tebe. A pro slova života a smrti nepotřebuje paměť papírek."

Přesně takhle mluvila odjakživa. Už před mnoha a mnoha lety, ve šťastných letních dnech dětství, když všichni chtěli, aby si Johanne sedla babičce na klín, a společně je fotografovali, nejlépe s rozpuštěnými vlasy — škoda že tehdy ještě neexistovaly barevné fotografie —, mluvila takhle, a to i když žertovala, což se však stávalo zřídkakdy.

Ještě neobvyklejší bylo, že se k ní teď nahnula a beze slova ji začala hladit. Hubenou kostnatou rukou jí přejížděla po nahém předloktí, byl v tom jasný erotický náboj, naprosto nevhodný, tohle je určitě zlý sen.

To ji hladila tante Christa, aby ji probudila. Johanne se probudila s výkřikem.

„Pšš, pšš, to jsem jen já, neboj se, jsi u nás doma v Sandhamnu," utěšovala ji tante Christa. „Ingeborg říkala, že je načase, abys začala chodit trochu ven. A jestli na to budeš mít sílu, můžu ti ostříhat vlasy."

„Promiňte, zdál se mi tak živý sen."

„A kde jsi v tom snu... ale ne. Nemysli na to, zapomeň, že jsem se ptala!"

„Nebylo to nic tak hrozného, byla jsem u babičky na Osterøyi. A potom, když po mně babička vyjela a začala mě hladit po ruce, trochu jsem se lekla. A přitom jste to byla vy, tante Christo. A taky se v tom snu mluvilo norsky, *aber nun ist noch Ordnung*!"

Uvolněně se zasmály. Tante Christa se v životě nenaučila ani švédsky, ani norsky.

Na nočním stolku, kde předtím stál stojan s kapačkou, byla nyní karafa s vodou. Johanne opatrně spustila nohy z postele a zkusmo se postavila, sice se jí nejdřív zatočila hlava, ale nevolnost rychle přešla.

Tante Christa ji rázně usadila do zahradní židle za dlouhým domem a na stůl položila hřeben a dvoje nůžky. Řekla, že jí bude ctí ještě naposledy někomu vytvořit na hlavě pořádný účes ze zlatých dvacátých let.

Johanne chabě protestovala, viděla fotografie z té doby, kdy se ženy snažily vypadat jako „garçons" s plochými hrudníky a vlasy jim držely na hlavě jako koketní helma.

Ale moc dohadovat se nemohla. Většina vlasů na levé straně hlavy jí uhořela, mezi strupy jen sem tam vyčnívaly drobné rudé chomáčky. Rány se budou hojit nejméně pět týdnů a vlasy jí dorostou až za několik měsíců. Nezbývá tedy než začít od nuly, na obou stranách hlavy, a kromě toho jí to přísně nařídila paní doktorka, stejně jako to, že se má co nejčastěji koupat ve slané vodě a bez koupací čepice.

„Kde je mutti? Od příjezdu jsem ji ještě neviděla. A jak jsem se sem vlastně dostala?"

Tante Christa spustila ruku s nůžkami a zatvářila se upřímně překvapeně.

„Ty si to nepamatuješ?"

„Ne, asi mám něco s pamětí, taky špatně slyším, jen na pravé ucho."

„Hm, máš prasklý bubínek, to se bude taky pár týdnů hojit. Ale copak si vůbec nepamatuješ, co se stalo?"

„Jen útržkovitě. Pamatuju si například den před tím, aspoň myslím, že to byl den před tím... kdy jsem sem přijela?"

„Dvacátého prvního července."

„Allright, tak si pamatuju den před tím, až do určitého bodu. Ale jak jsem se sem dostala?"

Tante Christa se zase dala do stříhání a chvíli pracovala, než odpověděla.

„Připotácela ses napůl v bezvědomí po pláži v Skärkarlshamnu. Hans Olaf a Carl Lauritz pro tebe doběhli a poslední kus cesty ti pomohli."

„Přišla jsem po svých? Úplně sama?"

„Ano, v tmavých slunečních brýlích, podivném malířském baretu a šále."

„A pak?"

„Mutti se bleskově převlékla, změnila se v zázračného chirurga a pak jsme tě několik hodin operovali na stole v jídelně."

„Jo! Tam byly deky s červeno-bílým vestlandským vzorem."

„No, udělali jsme ti takové lůžko z poskládaných dek, to je pravda..."

„A pak? Byla jsem v bezvědomí, měla jsem horečku a zdály se mi divné sny. Ale kde je mutti, proč jsem ji ještě neviděla?“

„Střídám se s ní u tebe každé čtyři hodiny. Vzhledem ke tvému školení asi o popáleninách leccos víš.“

„A kde je mutti teď?“

„Teď spí, v tomhle horku hodně spí.“

Rozhovor na chvíli ustal. Tante Christa se soustředila na stříhání a budila přinejmenším dojem, že ví, co dělá.

Johanne si najednou nebyla jistá, jestli chce v rozhovoru pokračovat.

„Blouznila jsem?“ zeptala se nakonec. „Říkala jsem něco divného?“

„No jejda. Ale anglicky.“

Tón tante Christy se nedal vyložit mylně. Slovo *anglicky* vyslovovala příliš podobně jako její manžel, strýc Oscar, který všechno anglické a všechny Angličany nenáviděl.

Tante Christa pak Johanne chvíli česala a stříhala mlčky. Ve vzduchu samozřejmě viselo hodně otázek. A nebyly to jednoduché otázky.

Ozývaly se jen nůžky a na štěrk dopadaly chumáče rudých vlasů.

„Podrobná zpráva následuje,“ řekla nakonec tante Christa, občas ráda parodovala manželův až přemrštěně vojenský styl řeči.

Zpráva byla stručná a její obsah očekávatelný. V posledních dnech se v novinách hodně psalo o takzvané ráně v Krylbo, tisk však událost popisoval čistě jako nehodu. O sabotáži se nikdo ani slůvkem nezmínil. Podle jedné teorie vypukl požár, protože se nějak přehřála kola vagónu a došlo k nadměrnému tření v ložiscích, ať je to, co je to.

Jenže jeden nikdy neví, co noviny kvůli cenzuře můžou napsat a co ne. Oscar všem situaci ozřejmil s obvyklou skálopevnou jistotou. Někdo, kdo se den po výbuchu v Krylbo připlazí do Skärkarlshamnu napůl v bezvědomí a s těžkými popáleninami, asi raději riskuje život, než aby šel do nemocnice. Ergo si drahá neteř přivodila zranění při nějaké události, na kterou úřady pohlížejí s nejvyšší

přísností. A to den po Krylbo, jak bylo řečeno. O žádném jiném výbuchu tou dobou není nic známo. Ergo drahé Johanne nyní hrozí trest smrti a ostatním členům rodiny dlouhý pobyt ve vězení pro napomáhání zločinci. Rodina však samozřejmě musí držet spolu. Udavačskou společnost přece nechali v roce 1935 za sebou. Tak se má situace.

„A co tatínek?“ zeptala se Johanne, „co na to říkal on?“

„Jako vždycky. ‚Už o tom nebudeme mluvit‘, však ho znáš.“

Ve vzduchu visela nevyhnutelná otázka.

Má na ni Johanne odpovědět sama od sebe, nebo má tante Christu přimět, aby se jí otevřeně zeptala?

Klapání nůžek. Johanne začínala být zima na hlavu. Vysoko nad travnatou střechou dlouhého domu proletěl s křikem racek.

„Ano,“ řekla nakonec. „V Krylbo to byla sabotáž. Byla jsem tam, patřím k sekci Hjemmefronten, která spolupracuje se SOE, to znamená Special Operations Executive. Po devátém srpnu jsem pracovala v Norsku jako kurýr, ale už před mnoha měsíci se o mně dozvěděli Němci, tak jsem šla znovu do výcviku. A teď Krylbo. Ale správně bych vám neměla nic říkat, je to naprosto proti pravidlům. Už jen to, že to víte, z vás dělá spolupachatele.“

Nůžky cvakly ještě třikrát, než je tante Christa pomalu a soustředěně položila na stůl, aby v příštím okamžiku naprosto ztratila sebekontrolu, vrhla se Johanne kolem krku, dala se do hlasitého pláče a ujišťovala ji, že je na ni strašně hrdá, protože nic na světě není důležitější než porazit Německo, totiž ne *Německo*, ne její Německo, ale nacistické Německo, a Johanne moc dobře ví proč, že?

Johanne ta reakce připadala přehnaná, zvlášť od tante Christy, proslulé svým sebeovládáním a chladným analyzováním, od té „staré kované bolševičky“, jak jí vždycky říkala mutti. Ty dvě se permanentně dohadovaly o bolševismu a sociální demokracii už třicet let. Johanne si nevzpomínala, že by někdy tante Christu viděla plakat, leda snad z dojetí nebo sentimentality. A teď tohle podivné zhroucení. Jak se k tomu má postavit?

„Ale no tak, tante, *noch ist Polen nicht verloren*," snažila se Johanne uklidnit vzlykající ženu a přitom ji hladila po zádech, jako se utěšuje dítě, a v tu chvíli si uvědomila, jak nepatřičně tohle staré německé úsloví zrovna teď zní. Jestli totiž je něco opravdu ztraceno, pak právě Polsko.

„Chtěla jsem tím říct," pokusila se to zahladit, „že se ještě nesmíme vzdávat naděje, nesmíme přestávat s odbojem."

Tante Christa se jí opatrně vymanila z objetí, vytáhla krajkový kapesníček, utřela si oči a rozpačitě se usmála.

„Zjevně jsou věci, o kterých nemáš ani tušení," řekla a posbírala si hřeben a nůžky, „ale zítra si spolu vyjdeme na dlouhou procházku a já ti všechno povím."

Tante Christa vstala, protáhla se, jako by chtěla znovu nabýt důstojnosti, a zamířila k chatě v údolí, kde si se strýcem Oscarem jako každé léto zařídili byt a pojízdnou knihovnu. Vzápětí se však zarazila a otočila se.

„Marš do vody, holčičko, přísné nařízení ošetřující lékařky. A bez čepice!" poručila jí žertem a obrátila se k odchodu.

Johanne zůstala konsternovaně a zamyšleně sedět na místě. O co může u všech všudy jít? O jakých „věcech" nemá ani tušení? O vojenská tajemství určitě nejde. O těch měla Johanne větší přehled než všichni ostatní z rodiny. Možná s výjimkou drahé sestřičky, která pracuje u švédské výzvědné služby na neznámé adrese a v neznámé funkci. Ale Rosa nikdy neřekne ani popel.

Pustila to z hlavy, když ucítila, jak jí po zádech teče pot a noční košilka se jí lepí na záda. To už nebyla horečka, za to mohlo nejteplejší léto za posledních sto let, nebo tak nějak. Před týdnem naměřili ve stínu na závětrné straně dlouhého domu třicet osm stupňů.

U mola si sundala župan a rychle, protože byla nahá, se potopila. Koupající se lidé na písečné pláži v Skärkarlshamnu byli sotva sto metrů od ní.

Johanne dlouhými tempy plavala pod vodou ve stínu Beduína. Když se vynořila na světlo, všimla si, jak pod ní drobní platýsi

vyděšeně prchají na všechny strany, pryč z výhrůžného stínu té bílé velryby. Takže Moby Dick byl možná žena, to je pro kapitána Achaba mrzuté, pomyslela si, když vyplavala nad vodu a zhluboka se nadechla.

Bez dlouhých vlasů si připadala jako holohlavá, nejspíš teď vypadá jako tuleň. Proto si Strindberg jen nerad namáčel svou nezvykle malou hlavu, když se tady v Sandhamnu koupal se Zornem a Albertem Engströmem. Tvrdil, že když má mokrou hlavu, vypadá jako tuleň. Nebo ho možná takhle popichovali kamarádi.

Johanne se znovu potopila do stínu Beduína a doplavala ke koupacím schůdkům, které postavili u nejzazšího pilíře mola, a to teprve před rokem, údajně jako ústupek některým dámám z rodiny, které z mola nerady skákaly.

Johanne se na schůdky zavěsila a námahou chvíli lapala po dechu. Úplně v pořádku ještě rozhodně nebyla. Chladná voda jí však neosvěžila jen tělo, ale i paměť.

Vlak 4352 pomalu vjel na nádraží. Všichni tři zůstali zděšeně civět na vagón NSB 40256. Viděli, jak střešním ventilem a dřevěnými stěnami vagónu ven proniká světlý kouř. Požár vypukl, ale později, než předpokládali. Nejdřív někdo navrhl použít přenosnou časovanou bombu. Ale ne, tu by našli. Haugli, jestli se tak doopravdy jmenuje, jí vtiskl do ruky gumový balónek plný benzínu a vystrčil ji z auta, protože měla uniformu. Dokud na ni bylo vidět z nádražní budovy, šla Johanne přes koleje klidně, jako by šla něco vyřídit. Pak se rozběhla. Když prostrčila ústí balónku škvírou ve stěně vagónu a vstříkla dovnitř benzín, vlak ještě pomalu jel, pak křiklavě červený balónek zahodila — takové se za normálních okolností používají při klystýru —, odběhla od vlaku asi deset metrů a poté se násilím přiměla znovu zpomalit, klidně jít k autu, dívat se do složky s dokumenty a upravovat si čepici uniformy.

A právě tehdy udělala chybu, teď se jí to zřetelně vybavilo. Nemohla si pomoct a otočila se, aby se přesvědčila, jestli se jí to povedlo. Ještě spatřila, že plameny už vyšlehly zdmi vagónu. Pak všechno zčernalo.

Bolest v koleni, sluch nahrazený monotónním pískotem. Oslepená. V první chvíli však necítila bolest v obličeji. Nevnímala pach spálených vlasů.

Co bylo dál, si přímo nepamatovala, mohla se pokusit jen o rekonstrukci. Po první velké detonaci vozu NSB 40256 došlo k sérii menších výbuchů, po nichž následovala druhá obrovská exploze. Všechny zachvátila panika, lidé pobíhali sem tam, Johanne byla jednou z mnoha, které tlaková vlna buď po první, nebo po druhé velké detonaci srazila na zem. Haugli a M. vypadali jako obyčejní Švédové, kteří se uprostřed zmatku snažili zachraňovat zraněné.

Cestou do Saly ležela v nákladním prostoru pod koněm v bezvědomí. Tak to určitě bylo.

Už se jí nechtělo vzpomínat dál. Znovu se ponořila do chladné léčivé vody. Tentokrát ale nepřepínala síly. Teď tu neměla bratry, se kterými by soutěžila.

Když přišla do domu, mutti jí vynadala za to, že se koupala nahá. Vždyť prý kousek odsud se lidé koupou na veřejné pláži.

Od mutti to samozřejmě byl jen chabý pokus udržet emoce pod kontrolou. Pak si nadlouho padly do náruče.

„Ty moje statečná holčičko," pošeptala jí matka norsky.

„Moje chytrá maminko, šikovná doktorko a zachránkyně," pošeptala jí Johanne německy. A to bylo všechno.

Večeře probíhala normálně. Až absurdně normálně, jako by se vůbec nic nestalo.

Až na to, že otec prvním přípitkem přivítal „maroda" u večerní tabule a také jí složil kompliment za nový praktický sestřih.

Večeřeli na verandě. Studenou zavařenou tresku s novými bramborami, majonézou a salátem, k tomu suchý ryzlink a jako dezert broskvový kompot se šlehačkou a ledové víno. Mutti kladla Johanne na srdce, aby se po třech dnech na bujónu moc nepřejedla. Jako obvykle se bavili o plachtění, protože regata se blížila a Carl Lauritz si dělal velké naděje. Strýc Oscar jako vždy analyzoval situaci. Helene se chtěla okamžitě přestěhovat zpátky do lodní chatky, a to i se

všemi svými věcmi, kdyby to šlo. Johanne proti stěhování do pokoje pro hosty ve velkém domě nic neměla.

Vedro vydrželo ještě dlouho po setmění.

Otec a strýc Oscar brzy osaměli a v letní noci si vychutnávali doutníky a pjolter. Všechno bylo jako vždycky.

Johanne se tu noc v zavřeném pokojíku potila, špatně spala a zdály se jí zlé sny o noční jízdě ze Saly do Stockholmu. Nesměla dorazit na místo moc pozdě, ale ani moc brzy, potřebovala přijít přesně na odjezd prvního waxholmského trajektu v 8.00, který byl z celého týdne nejméně obsazeným spojem do vnějších šérů, protože odjížděl v pondělí ráno. Na utišení bolestí měli morfium. Stejně jako měli pilulky kyanidu, kdyby se chtěli zabít, ale to se možná chlapi jen tak vytahovali.

Po ranní koupeli a snídani ji přišla vyzvednout tante Christa ve starodávném vycházkovém úboru. Významně podotkla, že se na tom přece dohodly.

Vyrazily po dřevěném chodníčku po pláži do Trovillu, na lesních stezkách do vnitrozemí ostrova by bylo nesnesitelné horko. Christa si nesla slunečník, určitě to byl slunečník, a ne deštník. Byl z růžového hedvábí, po stranách s bílými a pistáciovými střapci. Vypadala jako oživlá kolorovaná fotografie z dvacátých let, nebo ještě z dřívějška. Kdokoli jiný by takhle vymóděný vypadal směšně.

Chvíli se zdálo, že se Christa hodlá bavit jen o literatuře. Vypůjčila si od Johanne pár knih sepsaných „letošní várkou sebevrahů“. Její výraz zněl v němčině asi mírněji, než by zněl v norštině nebo švédštině.

„Ke svému překvapení musím přiznat, že ta tvoje anglická kamarádka na mě udělala dojem, její vyjadřovací schopnosti jsou velmi trefné, zvlášť…“

„Kamarádka je asi trochu silné slovo, ale je pravda, že se hodně přátelila se strýcem Sverrem v době jeho anglického exilu.“

„Hm, taky ti napsala krásné věnování, popřála ti hodně štěstí při studiu literatury.“

„To není zase tak zvláštní, jak by se mohlo zdát. Strýček Sverre přece po maturitě vzal mě a jednu moji spolužačku na evropské turné, nejdřív do Paříže a pak do Londýna, lepšího průvodce jsme nemohly mít, měl všechny dveře otevřené."

„Jo, to si pamatuju. Tehdy jsem nechápala, jak Lauritz mohl pustit dvě mladičké studentky do světa zrovna se Sverrem, dobře jsem věděla, jaký život vedl v Berlíně."

„Hm, ale něco takového by si drahý papi neuměl ani představit."

„To ne, samozřejmě, ‚o tom se nemluví', to si člověk ani nepředstavuje. Mimochodem, přišly jste na tom turné o panenství?"

„Nemyslíte, tante Christo, že je to poněkud indiskrétní dotaz?"

„No, možná je, ale ne mezi námi progresivními ženami. To je jedno, zpět k téhle anglické autorce, té Sverreho kamarádce. Moje angličtina je sice trochu zrezivělá, ale máme doma slovníky, a za vůbec nejvtipnější větu považuju tuhle: ‚A woman must have money and a room of her own if she is to write fiction.' Ty máš dokonce obojí."

„To sice ano, ale já jsem literární vědkyně, a ne spisovatelka."

„Může být. Ale stejně si myslím, že vlastní pokoj a peníze se hodí každé ženě, ať už je to modistka, nebo sabotérka. Ale musím říct, že se mi opravdu líbila ta hra s mužskou a ženskou identitou v té druhé knížce. Viděla jsem, že ti ji taky věnovala."

„Jo, ale to zase není žádný div. Když nás strýček Sverre představil, bylo to v takovém chaotickém domku na venkově, popadla z hromady neprodaných výtisků pár exemplářů nejnovějších knih. Birgitta von Vegesack je dostala taky."

„Jo takhle. Ale řekni, je tahle Virginia socialistka?"

„Upřímně řečeno nevím, za sebe bych řekla, že každý rozumný člověk je socialista, ale opravdu nevím. Zeptejte se na to strýce Sverreho, až příští týden přijede."

„Hm, no to je jedno. Předpokládejme, že je to jakási intuitivní socialistka, školený marxista by nikdy o mužích a ženách neuvažoval jako ona. Ani já, já bych řekla, že na prvním místě je vždycky třídní otázka."

Tante Christa se zastavila a podívala se přes moře na ostrov Korsö, kde ze starého majáku zplihle visela švédská vojenská vlajka. Bylo na ní vidět, že o něčem soustředěně přemýšlí. Johanne si odevzdaně pomyslela, že teď ji čeká přednáška z marxistické teorie.

A taky že ano. Na téma vztahu mezi třídním bojem a soubojem pohlaví, přičemž jejím východiskem byla myšlenková hra Virginie Woolfové, v níž se Shakespeare nejmenoval křestním jménem William, ale Judith. To by pak světovou literaturu připravila o Shakespeara nejen absence peněz a vlastního pokoje.

Tante Christa mluvila nepřetržitě celých deset minut. Mnoho z toho, co řekla, bylo velmi důvtipné, Christě koneckonců nechyběly osobní zkušenosti, ty nasbírala od svého únosu z Kielu v roce 1907 až do revoluce v roce 1919. Její dvanáctileté revolucionářské dobrodružství skončilo, když ji mutti dostala z vězení v Moabitu tak, že řediteli jednoduše vysvětlila, že vězenkyně číslo 2213, nebo možná jiné číslo, zapsaná jako fräulein Christa Künstlerová, je ve skutečnosti komtesa Christa von Moltke.

To všechno bylo jistě zajímavé. Dobrodružný život tante Christy byl nevyčerpatelným zdrojem zdařilých historek. A její smysl pro politickou analýzu byl působivý.

Nic z toho Johanne nenudilo. Jenže tenhle rozhovor zjevně neměl za cíl zasvětit neteř do něčeho neznámého a důležitého, tohle byla jen docela obyčejná konverzace. Možná si to tante Christa rozmyslela a pokouší se utéct od tématu.

Došly až ke Kniphalsenu, vydaly se tak daleko na mys, jak to voda dovolila, a sedly si na místo, kde pofukoval svěží letní vánek. Tam se tante Christa odmlčela a podívala se na moře. Jako by se k něčemu odhodlávala. Johanne se snažila nedat najevo netrpělivost.

„No a teď k tomu, o čem pravděpodobně nevíš," spustila Christa nakonec. „My s Oscarem jsme žili takříkajíc v zahradě zla, ale těšili jsme se blahobytu a dobrému zdraví. Berlín roku 1934 vskutku nebyl to samé město jako o pouhých pár let dřív. Všichni přátelé zmizeli, do mého ‚červeného salónu' už nikdo nechodil a práci v Rudé po-

moci mi zakázali. Nicméně jsme si, hlavně Oscar, mysleli, že žijeme v bezpečí. Jednoho večera ale udeřil blesk. Dvě z našich zaměstnankyň nás udaly gestapu, protože ve firmě Lauritzen se ráno práce nezačínala společným Heil Hitler! Oscar to totiž zakázal. A teď si ho předvolali na gestapo, navíc k nejvyššímu veliteli, a navíc pozdě večer. Neslyšela jsi tenhle příběh?"

„Ne, na to bych nezapomněla. A po tomhle jste se odstěhovali do Švédska?"

„To vůbec ne, tohle se stalo v roce 1934. Oscar se na gestapo pro jistotu dostavil v plné uniformě, za války totiž obdržel nejvyšší vyznamenání ze všech důstojníků s nižší než generálskou hodností. Ale nakonec se ukázalo, že navěšet na sebe všechny medaile bylo trochu přehnané. Skončilo to tak, že oba pánové si zašli na večeři do Adlonu a celou záležitost odbyli se smíchem. No a hned další den ráno jsme samozřejmě před všemi nastoupenými zaměstnanci ty dvě udavačky vyhodili. Tahle událost v nás ještě posílila iluzi, že jsme nedotknutelní, že můžeme v klidu dál obchodovat v Berlíně a Drážďanech a nic zlého nás nemůže postihnout."

Tante Christa se odmlčela a znovu se podívala ke Korsö, kde se teď třícípá švédská vlajka ve větříku trochu hýbala.

Johanne byla řádně zmatená. Ano, byla to „dobrá historka" z tisíců dobrých historek o počátcích říše zla. Velmi ráda se někdy, až k tomu bude vhodná příležitost, zeptá strýce Oscara, jak se má člověk chovat, když jde na večeři s vrchním velitelem gestapa. To bezesporu. Tenhle příběh si klidně mohli povyprávět někdy po večeři, zvlášť kdyby byl otec zrovna na stavbě toho svého mostu, protože jen nerad viděl, když se u jídla mluvilo o politice, nemocech a penězích, to byla jeho tři zakázaná témata. Ale Johanne nechápala, proč jí teta tenhle příběh vypráví takhle stranou a důvěrně.

„Ale tohle jsem ti vlastně ani říct nechtěla," pronesla tante Christa po několika dalších minutách ticha.

Zdálo se, že sbírá odvahu k tomu, aby řekla, co jí „vlastně" říct chtěla. Pak si to však jako by znovu rozmyslela.

„Chovala jsem se neodpustitelně ošklivě ke Karlově snoubence Louise," řekla nakonec. „Lituji, že jsem měla jízlivé poznámky ohledně nutnosti renovace střechy."

„Hm, ale vždyť zase o tolik nejde, ne?"

„To záleží na úhlu pohledu. Věc se má tak, že i já jsem do značné míry plodem nutnosti renovace střechy."

Johanne tiše čekala, čím dál zmatenější, až se tante Christa dozná k něčemu, k čemu se ani není moc co doznávat.

„Šlo o staré známé uspořádání," pokračovala tante Christa odhodlaně. „Matčina rodina byla zámožná, rodina von Moltke urozená, dalo by se dokonce říct vysoce urozená, patřila k takzvaným jachtařským rodinám, které se každoročně účastnily regaty v Kielu, její členové měli stálé místo u císařova stolu a všechny tyhle vymoženosti. Ale to všechno víš, že?"

„Upřímně řečeno ano, soudružko Christo, takže v čem tkví pointa?"

„V kapitalistické nadstavbě šlo o logickou a banální transakci," pokračovala Christa tvrdohlavě. „Vulgární peníze povýšily do šlechtického stavu a šlechta v nouzi se obohatila. Letní rezidence na jih od Drážďan se dala zvelebit tak, aby byla celoročně obyvatelná. A náklady na renovaci střechy v tom sehrály rozhodující roli. V tom tkví pointa. V budoucnu se zdržím jakýchkoli komentářů na adresu Louise a její rodiny."

Jako by chtěla zdůraznit, že tím je doznání ukončeno, zvedla se tante Christa k odchodu.

Na cestě domů se obě nepříliš nadšeně pokusily navázat na debatu o literatuře, ale ani jedna se na rozhovor plně nesoustředila. Johanne byla pevně přesvědčená, že tante Christa v duchu stále uvažuje nad tím, co se „vlastně" chystala říct, ale neodvážila se nebo nechtěla, a jen neuměle to zakryla historkou o renovaci střechy, jež neměla pointu. Vězelo za tím ještě něco dalšího, ale Johanne netušila co.

* * *

Otec se strýcem Oscarem se už několik dní zdržovali usazení na zahradních židličkách u moře a debatovali nad stohy novin. Skoupili veškeré tiskoviny, které byly v kiosku u přístaviště parníků k sehnání. Ale aby nevzbudili podezření, nařídili Carlu Lauritzovi, Hansi Olafovi a služkám, aby pro noviny chodili na střídačku a v různých denních dobách. Tuhle „operaci“ bezpochyby vymyslel strýček Oscar.

Samozřejmě analyzovali veškeré zprávy o „ráně v Krylbo“, jak novináři událost pokřtili, a hledali sebemenší nuance v úředních prohlášeních.

Pakliže k něčemu dospěli, nechávali si závěry pro sebe, jako by snad jedině oni mohli tyto texty chápat. U společných obědů a večeří se o tom ani slovem nezmínili.

Johanne se cítila jako vězeň hned ze dvou důvodů. Za prvé proto, že jím v podstatě byla, nemohla se ukázat mezi lidmi, dokud se jí nezahojí rány a trochu jí nedorostou vlasy, takže nejbližší budoucnost mohla strávit jedině četbou a koupáním, naštěstí bylo i nadále krásně.

Byla vězněm ale i proto, že před ní tajili, co se píše v novinách, jako by byla ještě dítě, i když zrovna ona by z celé rodiny bezpochyby rozuměla zprávám o Krylbo nejlépe. Ale nezbývalo jí než se dál koupat, usmívat se a cestou k molu nebo od něj pokaždé vesele zamávat mužským hlavám rodiny.

Jednoho rána se otec s mutti vydali na vyjížďku v nové veslici. V tomhle bezvětří se nedalo plachtit a v motorovém člunu zbýval benzín jen na poslední cestu do Saltsjöbadenu, až nadejde čas ukončit letní pobyt. Benzín navíc, který se jim povedlo sehnat, padl na expedici do nemocnice Lázeňský hotel v Saltsjöbadenu, kterou mutti vyslala na nákup zdravotnického materiálu. To bylo v době, kdy Johanne ještě ležela víceméně v bezvědomí a horečce, takže se s mutti nedalo polemizovat, ať už se benzín sháněl sebehůře.

Proto otec zajel do loděnice ve Fläskbergetu a koupil těžkou starodávnou pramici se čtyřmi vesly. Když už se na Hästholmské ostrovy nedá doplachtit ani dojet s motorovým člunem, dá se tam aspoň

doveslovat. Někteří členové rodiny se koneckonců tomuto umění naučili dávno předtím, než šli do školy, jak otec zdůraznil.

Toho časného rána, kdy otec vzal mutti na celodenní plavbu, na kterou si přibalili i oběd, ztratil strýc Oscar všechen zájem o četbu novin a vrátil se k hromadám románů a biografií. Když nacisté začali zveřejňovat seznamy zakázaných knih, povedlo se jemu a tante Christě zachránit většinu své berlínské knihovny.

Přečtené noviny teď ležely na hromadě spalitelného odpadu za nářaďovnou, hned vedle hromady odpadu, který se měl hodit do moře, sem patřily například konzervy, láhve, rozbitý porcelán a jiné nehořlavé předměty. O odpadky se měli starat Carl Lauritz a Hans Olaf, ti na to však v poslední době trošku kašlali. Blížila se regata a trénink jachtařských dovedností byl očividně mnohem důležitější než smetí. A přinejmenším otec měl pro tuto výmluvu pochopení.

Johanne nadávala, když hledala noviny v hromadě, která se rozrostla do rekordních rozměrů. Povedlo se jí však vytáhnout aspoň dva nejdůležitější deníky, Svenska Dagbladet a Stockholms-Tidningen, oba proněmecké, a tím pádem pravděpodobně velmi vnímavé vůči podezřením ze sabotáže německých zájmů.

Naložila si noviny na kárku a odtáhla je do lesa, aby měla klid. Horko bude muset vydržet.

Ještě než vůbec dorazila k sukovité kleči, kde měly jako děti s Rosou tajnou skrýš, pořádně se zpotila. Ale o nejnižší větev se mohla krásně opřít zády a nablízku nebylo ani živáčka.

„Batalion smrti zachránil Krylbo před muničním vlakem v dešti granátů“, zněl první palcový titulek ve Stockholms-Tidningen. Následovalo velmi barvité líčení. „Během dvou strašlivých hodin střepiny granátů nepřetržitě bičovaly hladinu řeky Dalälven, zatímco dva tisíce obyvatel Krylbo prchalo na svah nad řekou, do krytů a lesů směrem k Avestě.“

Johanne listovala novinami a zběžně si pročítala články. Dvacet dva osob bylo zraněno, rychlík z Jämtlandu shořel, cestující utíkali ze spacích vagónů v nočních košilích a pyžamech, „pasažéři muse-

li v polospánku vyskákat z vlaku do deště střepin, aby si zachránili holý život“, popraskala okna, budova nádraží je vážně poškozená.

Johanne čím dál naštvaněji listovala dál, až našla, co hledala. Nějaký sedlák z Hökmory pár desítek kilometrů od Krylbo na louce sušil seno (Skutečně? Na ranní rose?) a všiml si, že z kola vlaku, který tudy projížděl směrem do Krylbo, stoupal oheň a kouř. Novináři dospěli k závěru, že tím se teorie o přehřátí definitivně potvrdila. Znovu zopakovali, že Norové používají velmi nekvalitní mazivo, což by mohlo celé neštěstí částečně vysvětlit.

Deník Dagens Nyheter i úřady dospěly ke stejnému závěru, a očividně i němečtí inspektoři, kteří se podíleli na vyšetřování.

Nikde se ani v nejmenším nenaznačovalo, že katastrofa by mohla mít jinou příčinu než nešťastnou náhodu. V tom se noviny a úřady naprosto shodovaly.

Byli také jmenováni dva hrdinové. Drážní zaměstnanci Folke Lindblom a Gustav Åkerlund s nasazením vlastního života odpojili několik vagónů od hořícího vlaku s municí a s pomocí parní lokomotivy — pro kterou si museli doběhnout do vedlejšího depa, protože na trati vypadla elektřina, takže běžné posunovací lokomotivy nejezdily — odvezli část třaskavého vlaku pryč. Kdyby to neudělali, byla by katastrofa mnohem dalekosáhlejší a pravděpodobně by došlo i ke ztrátám na životech. Oba drážní zaměstnanci dostanou medaili.

Velmi zaslouženou medaili, shrnula si to v duchu Johanne a listovala dál. Naopak ona a ostatní ze sabotážní skupiny SOE se moc nevyznamenali. Kdyby nezasáhli tihle dva kluci od dráhy, operace by určitě skončila smrtí spousty Švédů na poklidném nádraží. Takže takhle dopadla ta dokonalá operace, na které se nemohlo nic pokazit.

Johanne noviny zase sbalila, hodila je na kárku a odvezla zpátky na hromadu za nářaďovnou. Byla zpocená od hlavy až k patě.

Prkna mola byla rozpálená, Johanne musela poslední kousek běžet, pak po hlavě skočila do světle zelené chladné vody a těsně nad dnem doplavala až ke kotvě Beduína, tam se vynořila a nadechla.

Chvíli splývala na zádech se zavřenýma očima. Myšlenky se jí vyjasňovaly stejně rychle, jako se jí ochlazovalo tělo.

Kamarádi ať si říkají, co chtějí, ale ona už se nikdy podobné sabotáže nezúčastní. Jen zázrakem unikli nevídané katastrofě a taky zatčení hestapem, tajnou státní policií, která úzce spolupracovala s Němci a intenzivně pátrala po anglických špiónech a norských odbojářích.

Že riskovali život, v tom problém nebyl. To je v odboji běžné, ať už člověk působí jako kurýr, sabotér, převaděč, radiotelegrafista, pašerák zbraní, nebo pomáhá uprchlíkům.

Takhle daleko nepřemýšlela, když zahájila výcvik v konspiračním bytě SOE v čísle 29 na Brantingsgatan. To bylo poté, co se prozradilo, že vozí kurýrní zásilky mezi Švédskem a Norskem, a začalo po ní jít gestapo. Tehdy jí nabídli, ať buď skončí úplně, nebo se přeškolí na jinou funkci. Tak došlo na kódy, neviditelný inkoust, výbušniny, elektrické rozbušky, střelbu z pistole i samopalu, a všechno jí to přišlo dobrodružné, dokonce zábavné. Zvlášť ji bavila střelba z pistole, s tou by klidně pokračovala sportovně i po válce.

Ale během výcviku měla vždycky před očima jen Němce nebo quislingy, rozhodně ne civilisty na švédských a norských nádražích. Už se nenechá přesvědčit a nevrátí se do sabotážní skupiny SOE.

Pravděpodobně budou remcat, kolik peněz investovali do jejího výcviku a že každý má podle svých možností povinnost přispět k boji proti nacismu, jenže všechno tohle se lehko řekne.

Ona se ale nedá. Mrtví civilisté jsou příliš vysoká cena. A možná jsou Angličanům skandinávské civilní oběti prostě lhostejné. Je to sice strašné pomyšlení, ale naprosto logické.

* * *

„Zrovna čtu něco úplně příšerného, jen abys věděla," řekla tante Christa, když Johanne dlouhými energickými kroky došla k zahradním židličkám u břehu.

„Vážně? Vždyť je to takový poklidný, politicky úvahový román, který ve své době nepobouřil dokonce ani muže," odpověděla Johanne.

Tante Christa zalistovala knihou, aby našla dotyčný nehorázný citát, a Johanne mezitím naposledy zamávala vzdalující se čtyřveslé pramici. Otec se strýcem Oscarem veslovali s vervou a dokonale sehraně, ale nic jiného by se od nich ani nedalo čekat. Mutti v šále, slunečních brýlích a klobouku se širokou krempou jí zamávání oplatila. Helene se tvářila kysele a nemávala.

„No jen si to poslechni!" zvolala tante Christa, když nalistovala citát, který hledala. „Saxofon: horké údy, sžíravý hlad, pradávná píseň chtíče zní tropickou džunglí, kde svítí měsíc a bažanti vřeští ve vlahé mlze."

„Hm, na to si vzpomínám. A?"

„Bez ohledu na to, co si jako žena vášnivého lovce myslím o výskytu vřeštících bažantů v džungli, ten text není nic než parodie, a kromě toho záměrná. Od naší drahé sebevražedkyně jsem čekala něco víc."

„Dalo by se taky říct, že ten citát je ukázka poezie v próze a takzvaného ‚proudu vědomí', kdy autor bez zábran píše o obsahu svého podvědomí, to bylo v té době velmi populární."

„To je shovívavý názor literární vědkyně? Ale jen o pár stránek dál je tam ten zatracený saxofon zase, ale tentokrát bez bažantů."

Christa nalistovala další citát, který si založila papírkem.

„Poslechni si tohle! ‚Saxofon: krev naříká temným nářkem, valí se a tříští o kamenné zdi.'"

„No, to je zhruba totéž. Ale já jsem myslela, že si promluvíme o obsahu románu a jeho politických tendencích, ne o uměleckých kudrlinkách. A mimochodem zrovna tady jsem spoluviníkem, i když to zní podivně."

„To mě zajímá! Tak tím začni, politickou analýzu si dáme pak."

Johanne si povzdechla a zadívala se za veslicí, která byla už pěkný kus cesty směrem k ostrovu Gumman. Ona se výletu účastnit nesměla, protože budila hrůzu. Kdyby na vyjížďce potkali nějaké známé, nemohli by kolem nich jen tak projet, aniž by se zastavili

na kus řeči, i ostatní obyvatelé Sandhamnu teď veslují, protože nemají benzín.

Strupy pomalu usychaly a odpadaly, ale občas ji pekelně svědily, jenže si je za žádnou cenu nesměla škrábat. Z přísného rozkazu paní doktorky. Tante Christa se velkodušně nabídla, že zůstane doma a bude neteři dělat společnost. Vyjížďky na veslici totiž nesnášela.

„Nějak ses nám zamyslela."

„Ano, promiňte, tante Christo. Na co že jste se to ptala?"

„Jak se z tebe stal spoluviník téhle parodie."

„Aha, jistě, ale je to dlouhá historie."

„Tak ji trochu zkrať."

Ale byla to dobrá historie? Asi ano. Novopečená studentka, čerstvá členka skupiny Clarté, hořící nedočkavostí před zahájením prvního semestru literatury, se ocitne na jednom večírku, který plynule přejde v jiný večírek mezi literárními velikány. A právě tady se prvně setkala s Karin, která samozřejmě na první pohled prokoukla její buržoazní původ, podle oblečení, řeči, držení těla, prostě všeho. Takový „původ" nebyl v tehdejších literárních kruzích vždycky *comme il faut*, mimochodem to není ani dnes, ani mezi těmi, kdo se vypracovali.

Karin zrovna pracovala na románu, měl to být její první a chtěla v něm vylíčit ženy jako zajatce konzumu, oblečení, zábavy, všeho, co z žen dělá majetek mužů srovnatelný s auty a penězi.

Problém však byl, že Karin toho o tom, co hodlala odsoudit, zase tolik nevěděla. Ale co kdyby ji slečna Johanne, samozřejmě ve vší diskrétnosti, zasvětila do záležitostí drahého konzumu? Mohly by třeba zajít do tančírny.

Návrh to možná nebyl tak lichotivý, jak ho tehdy pochopila, ale prostě mu nešlo odolat. Vyrazily do obchodů s kožichy, Karin s drobným černým zápisníkem, a Johanne jí popisovala, co je co a jaký je mezi čím rozdíl v ceně a vkusu. Chodily spolu na módní přehlídky, do obchodních domů NK a Sidenhuset, dokonce i do jazzových klubů. A tam někde se v zápisníku objevil saxofon, nejspíš rovnou s nějakou vzletnou formulací.

Práce průvodkyně vyššími sférami konzumní společnosti nebyla nijak časově náročná a během pár týdnů byla hotová. Během té doby však Karin začala na svou mladou adeptku — byl mezi nimi věkový rozdíl deseti let — pohlížet s větším respektem než na začátku, kdy její jedinou nutnou kvalifikací byl takzvaný buržoazní původ a s ním spjatá schopnost vyznat se na opovrhovaném spotřebním trhu. Alespoň takový dojem z toho měla Johanne. No jistě, muselo to tak být, vždyť o rok později se spolu celkem často vídaly v Berlíně.

Celé to skončilo tím, že ji Karin požádala o popis dárku, kterým by muž ze střední třídy svedl dělnickou holku, nejlépe šperku, nad nímž by se dámy z lepších rodin otřásly odporem.

Na tom místě tante Christa přerušila vyprávění výbuchem smíchu.

„Ani nemusím hádat, vím to přesně! Zrovna jsem to četla a opravdu je tam taková nevkusná cetka od odporného svůdníka. Počkej, já jsem si to podtrhla, někde tady ten citát budu mít."

Chvíli listovala knihou a pak ke svému nadšení citát našla.

„Z drobné etuje vyndal tenký stříbrný řetízek, na kterém bylo pověšeno pár drobných perliček a uprostřed akvamarín," citovala.

„Hm," připustila Johanne. „Přesně tohle mě napadlo."

„Takže ke zvěcnění ženy přispívá kapitalismus nejen svůdností, ale také falší," vyvodila z toho tante Christa. „Když jsem si ten šperk vybavila, opravdu jsem se otřásla, jak ode mě autorka žádala. Falešné stříbro, strojově vyrobené perly a světle modrý kousek skla, který se tváří jako akvamarín, to pořídíš v kterémkoli obchůdku na Odenplanu za patnáct korun. Ten chlap ví, že je to šunt. A holku to oklame. Tvůj metaforický přínos pro knihu měl tedy i své světlé stránky. Ale to s tím skunkem mě opravdu zmátlo."

„Skunkem?"

„No. Počkej... V mém německém vydání je to na straně sto deset. Tam se píše ‚veverčí kožich, hebký a ochmýřený, bizam, skunk a stříbrná liška', to je taky z tvé hlavy?"

„To měl být samozřejmě mýval, a ne skunk."

Obě se daly zároveň do smíchu.

„Ale teď vážně, tante Christo…“

„Byla bych moc ráda, kdybys mi odteď říkala jen Christo, nejen že to zní soudružštěji, ale když mi říkáš tante, cítím se zbytečně stará.“

„Ráda, ale jen když u toho nebude otec.“

„Jistě.“

Na tomhle místě jako by nastala přestávka, jako když se v kině vyměňuje filmový kotouč, větrá se sál a publikum si může zajít do foyeru pro občerstvení. Johanne odešla do velkého domu požádat o limonádu přiostřenou trochou bílého vína, co možná nejstudenější.

Kdyby románu zůstal původní název Figurína, bylo by to mnohem lepší. Na tom se rychle shodly. Astarte je opravdu příliš dekorativní a zavádí to myšlenky špatným směrem, jako by žena opravdu byla nadpozemské božstvo, které je třeba opěvovat, ať už více či méně žertem jako v těch „Proslovech k Ženě“ na studentských večerech.

Ačkoli ironie v poznámkách na téma týdeníků a jejich sladkobolných románků na pokračování byla ženám zcela zjevná, recenzujícím mužům naprosto unikala. Johanne ještě stále uměla více méně zpaměti odříkat některé pasáže. Pozorně všechny ohlasy přečetla, protože potají cítila, že na románu má svůj podíl, i když sehrála jen roli zasvětitelky do svůdnosti kapitalismu.

Román je „jako pryskyřník na tváři dřímajícího dítěte“, tvrdil jeden stockholmský deník. Nebo „zábavný poetický fejeton“, podle Social-Demokraten. Anebo, a tohle je ze všeho nejvtipnější, Gunnar Mascoll Silfverstolpe — tedy velmi známý básník — učinil ve Stockholms-Tidningen postřeh, že „láska ženy k hmotě může vysublimovat v čirou duchaplnost“. To asi myslel ten falešný akvamarín.

A tohle napsali o zuřivém útoku na útlak kapitalismu stvořeného mužem!

Hm, to proto, že ten směšný saxofon a podobné výlevy jsou zavádějící, shrnula to Christa. Právě kvůli stylistickým prostředkům, jako je „proud vědomí“, se tehdy v létě 1932 osazenstvo jejich literárního salónu tak příšerně pohádalo. Johanne k nim svou starší

přítelkyni spisovatelku několikrát pozvala a všechno šlo jako po másle, Karin dokonce mluvila obstojně německy. Jenže pak zkřížila kordy s Bertem. Když slyšel o „podvědomém psaní“, rozžhavilo ho to doběla a řval, že psát se má pro mozky bdící, a ne spící, a tím pádem musí být autor při psaní taky vzhůru, a ne chrápat, a už vůbec ne na otomanu u nějakého psychoanalytika! No páni, to byla tehdy mela. A Karin už po tomhle výprasku nikdy nepřišla.

„No jo, jenže tehdy se to tak bralo,“ uvažovala Christa. „Socialismus a plánované hospodářství měly osvobodit tělo. A duši zase psychoanalýza.“

„Ano, hanba mluvit. I když vlastně ne, žádná hanba to není. Člověk má být otevřený novým nápadům, a tak jsem se zeptala Karin na radu.“

„A jak to šlo?“

„Moc slavné to nebylo. Nejdřív jsem zašla ke stejnému psychoanalytikovi, co k němu chodila Karin, jmenoval se Schindler nebo tak nějak. Jenže jeho analýza v podstatě zněla, že sexuální zábrany mladých dívek se mají odstranit důkladnou souloží se staršími muži, nejlépe přímo s ním. Mě starší muži nikdy nepřitahovali, takže by to taky mohlo dopadnout příšerně. Ani Karin to nepřipadalo moc vtipné, tak jsme místo něj zkusily ženu, doktorku Lene Lamplovou. Ta nám pro změnu doporučila léčit potlačované touhy a sexuální zábrany lesbickým sexem. To zabralo na Karin lépe než na mě, já na tyhle věci nikdy moc nebyla.“

„A teď je mrtvá,“ konstatovala Christa.

Taková změna nálady z náhlého veselí působila téměř šíleně.

„Ano,“ šeptla Johanne. „Teď je mrtvá.“

„Proč si vzala život?“

„Co o tom člověk může vědět? Protože na jaře všechno vypadalo beznadějně a zdálo se, že všichni skončíme pod nadvládou tisícileté říše. Jako v té dystopii v jejím posledním románu. A teď, když Hitler míří do Moskvy, jsou vyhlídky ještě pochmurnější. Kdo by nepřemýšlel o sebevraždě?“

„Doufám, že ty ne?“

„Ne, jestli umřu, tak v boji proti nacismu, to mi připadá jako racionálnější a důstojnější smrt."

Christa se dala do pláče, ale tentokrát to Johanne nepřekvapilo. Vůbec prvně ji napadlo, že tetička je možná blázen. A že je to snad nakažlivé, protože ona právě také řekla něco bláznivého. Anebo je to jenom tou válkou.

Chvíli jim trvalo, než se trochu vzpamatovaly, a po zbytek odpoledne už trochu veseleji rozebíraly rozdíly mezi Karin Boyeovou a Virginií Woolfovou.

* * *

Když Rosa na chvilku konečně přijela do Sandhamnu, téměř okamžitě odtáhla Johanne do skrýše pod klečí.

Bylo to jako dřív, na prahu dospívání, když sestry začaly mít důvody špitat si jen mezi sebou, bez mladších bratranců, bez rozjívených bratrů, kdy si potřebovaly promluvit o věcech, které se týkaly jen jich.

I teď tu byly samy, v šortkách a bílých tričkách, ale ne z nostalgie, to kvůli vedru. Rosa se po příjezdu ze všeho nejdřív převlékla, proměnila se z upjaté mladé dámy budující si kariéru v dospívající holku.

Jako dřív, a přesto ne. Teď už se vedle sebe nevešly na místo, kde nejnižší větev borovice tvořila pohodlnou opěrku zad. Johanne dřív sedávala nalevo a držela mladší sestru kolem ramen, často proto, že ji utěšovala. Teď si role vyměnily.

Rosa bývala ošklivější mladší sestra se světlými mrkvově zbarvenými vlasy, rovnátky a brýlemi s jedním okem úplně zakrytým, aby přestala šilhat. Johanne na tanečních čajích v klubu vždycky všichni obletovali, Rosa zůstávala na ocet a neustále byla nešťastně zamilovaná.

Možná by bylo přehnané říci, že z ošklivého káčátka se stala labuť, protože ošklivé bylo to káčátko především ve vlastních očích. Ve srovnání s nešťastnými léty, kdy nosila rovnátka a brýle s krytem

na jedno oko, byla nyní zcela podle módy a klidně by obstála jako modelka spodního prádla neboli nejoblíbenějšího pánského čtiva hned po sportovní příloze. Modelky předvádějící korzety totiž z nepochopitelných důvodů často nosily brýle.

Dnes si ty dvě vyměnily role hned ve více ohledech. Johanne se od počátku svého zajetí v Sandhamnu vyhýbala zrcadlům. Představovala si, že vypadá jako ruský válečný zajatec s ošmikanými vlasy, strupy a pupínky od vší a svrabu. Rosa pro změnu vypadala jako upravená a inteligentní literární vědkyně, máme-li dále rozvíjet konvenční fantazie. V takovém případě Johanne ve své obvyklé podobě vypadala jako špiónka v německém filmu. Vyměnily si tedy role navenek i uvnitř.

Cestou ke skrýši nemluvily o ničem zvláštním, probíraly počasí, zdravý vliv rybí diety a nadšení bratranců pro jachting.

Teď tu však byly samy, daleko od nepovolaných uší. Nadešel tedy čas. Johanne nechala iniciativu zcela v rukou mladší sestry, i to bylo neobvyklé. Přece jen nevěděla, co Rosa všechno ví nebo neví ani kdo Rosa vlastně je, jestli s ní teď mluví jako mladší sestra, nebo jako úřední osoba. Rosa s nastalou situací neměla problém, působila až překvapivě klidně. A najednou přešla zcela bez obalu rovnou k věci.

„Jak jistě víš, my jsme hned den po Krylbo vyhostili Malcolma Muntha, všichni brali za hotovou věc, že šlo o sabotáž, a jiného viníka než SOE jsme si nedovedli představit. Němci se podobným akcím z pochopitelných důvodů nevěnují. Komunisté na to nemají zdroje a kromě toho je až příliš dobře hlídáme. Takže to museli udělat Angličané, ať už s norskou pomocí, nebo bez ní. Ale možná byly naše závěry příliš uspěchané, nemáme důkazy, že šlo o sabotáž. Tak se má situace."

Johanne nevěděla, co na to říct. To ji vlastní sestra vyslýchá?

„My?" zeptala se. „Kdo my? Kdo vyhostil Malcolma?"

„My. Švédsko, chceš-li."

My, pomyslela si Johanne. My Švédsko, do toho asi Hjemmefronten nespadá.

„Řekni mi… stojíme my dvě ve válce na opačných stranách barikády?“ zeptala se Johanne co nejklidněji. „Nebo patřím taky do toho tvého my?“

„Formálně samozřejmě ne, Hjemmefronten je Norsko. Já dělám pro Švédsko.“

„Ale snad ne pro policii?“

Rosa se zasmála, ale hned zase zvážněla.

„Policii? Hestapo, to ne, chraň bůh. My máme s policií pořád nějaké tahanice.“

„Teď zase říkáš ‚my‘. Copak má Švédsko potíže se svou vlastní policií?“

„Lstivá otázka. Allright. Jak víš, nejdřív jsem si našla práci na ministerstvu zahraničí. Ale odtamtud mě teď půjčili na vojenský štáb. A to je všechno, co ti k tomu kdy řeknu, rozdíl mezi tebou a mnou je, že já mám ze zákona uloženou povinnost mlčenlivosti. Ty si můžeš sama určit, kolik mi toho řekneš, já stejnou volnost nemám.“

„Tak to si toho moc neřekneme. Dokonce ani my dvě.“

Závěr pochmurný a na první pohled nevyhnutelný. Chvíli mlčely, Rosa se šťourala nohou v písčité zemi a prsty do ní dělala díru. Bylo to jako vzpomínka na dřívějšek, na úplně jinou dobu, kdy si tady říkaly úplně všechno, věci, které by nikdy nikomu jinému neprozradily.

„Máš pravdu, není to moc normální,“ řekla Rosa nakonec. „Pořád jsme to přece my, teď myslím sestry, které si vždycky ve všem důvěřovaly. Ale všechno, co ti teď řeknu, musí zůstat stejným tajemstvím, jako když jsme si tady před lety povídaly o klucích. Společně teď obejdeme zákon a budeme se chvíli věnovat politické analýze, jak by řekla mutti.“

„To se ve Švédsku ještě smí?“

„To víš, v novinách asi ne, ale takhle mezi sestrami v šérech daleko od hestapa určitě ano.“

Rosa začala vyprávět bajku o jedné neutrální zemi na severu, které se prozatím daří držet stranou velké války. Samozřejmě za určitou

cenu. Neutralita není zadarmo. Proto se tato neutrální země klonila spíše k silnější straně, Německu, a například povolila průjezdy německých jednotek přes své území.

O této politice rozhodla vláda a úřady té malé neutrální země na severu musely rozhodnutí vlády respektovat, alespoň navenek.

Ale neutralita nebyla tak samozřejmá, jak tvrdil premiér. Mnoho lidí chtělo vstoupit do války na straně Německa, protože se domnívali, že Německo vyhraje, k těm patřil například král a jeho nejvyšší generál. Spousta jiných, zejména liberálních novinářů, naopak chtěla vstoupit do války *proti* Německu a do posledního vojáka se bít za vyšší princip. A pak ještě existovala malá skupinka, která do války vstoupit nechtěla, protože jeden nikdy neví, kdo vyhraje.

V neutrální zemi na severu tedy panoval naprosto šílený politický chaos. Všichni po očku sledovali, komu ve válce přeje štěstěna, protože jedna věc byla jasná: začne-li štěstí přát druhé straně, přikloní se k ní i neutrální země.

Pro okupované sousední země, které považovaly za nespravedlivé, či dokonce zbabělé, že se neutrální země nenechá taky okupovat, z toho plynula výhoda, kterou tak docela nepochopily. Tato neutrální země představovala veliké území bez přítomnosti německých vojáků, kde se od severu k jihu daly budovat základny a výcvikové tábory, v nichž se mohla školit spousta odbojářů a odbojářek.

Ještě totiž nebylo nic rozhodnuto, ať už si o tom proněmecký tisk psal a myslel cokoli. Některé malé, ale významné úřady neutrální země totiž věděly, že ani sami Němci si svým vítězstvím nejsou jistí. Jejich invazní armádě na východu totiž chybělo zimní oblečení, takže probíhal závod mezi tanky a dědečkem Mrazíkem. Otázka je, kdo se dostane do Moskvy jako první. Zrovna teď je to remíza. Zazvonil zvonec a první kapitoly pohádky je konec.

Tak Rosa ukončila svou bajku či pohádku plnou zašifrovaných sdělení. Cestou domů šly pěšky a moc si toho neřekly. Johanne se musela držet, aby se nevyptávala, vytušila, že sestra v ni tentokrát u jejich kleče vložila větší důvěru než kdykoli předtím.

Držely se za ruce, jako by vůbec nebyly dospělé a neměly období sesterské pospolitosti dávno za sebou a jako by jedna nebyla špiónka a druhá sabotérka.

Johanne si uvědomila, že než pochopí celý obsah sestřina skrytého sdělení, bude nad ním muset ještě dlouho uvažovat. Bohužel na to bude mít spoustu času, protože potrvá ještě týdny, než se jí rány zahojí natolik, aby se zase mohla ukázat mezi lidmi.

II / Když život musí jít dál — protože válka jde dál

V BYTĚ NA Sveavägen byl zatuchlý vzduch plný prachu. Dokonce i Johanniny dva kaktusy vypadaly, že jim sedm týdnů horka vadilo. Teď už ale bylo po vedrech a pár hodin průvanu v zářijovém chládku brzy pročistí vzduch.

Stejně však měla Johanne pocit, že něco není v pořádku. Hromádka pošty pod otvorem na dopisy byla až moc srovnaná, toho si všimla, jakmile překročila práh. Poštu zatím nechala ležet a šla otevřít všechna okna v kuchyni i dvou malých pokojích.

Pak zahájila prohlídku v kuchyni, postavila se před plynový sporák a pečlivě si kus po kuse prohlížela celou místnost. Hadr na nádobí, pověšený přes kohoutek od studené vody nad dřezem, byl suchý jako troud. Sporák byl umytý, všechny skříňky v lince zavřené, obě židle u stolu pečlivě zastrčené na své místo.

Johanne postupně otevřela všechny skříňky v lince a všechno se zdálo být na svém místě. Chce-li najít stopy po nezvané návštěvě, kde by je tak asi měla hledat? Anebo opačně, kdyby sem sama přišla provést „speciální domovní prohlídku“ — opis používaný anglickými školiteli —, kde by v téhle kuchyni hledala dokumenty a zbraně?

Tak za prvé nahoře na skříňkách, kam člověk nedosáhne bez schůdků.

Když o chvíli později vylovila z šatníku v ložnici rozkládací schůdky a s klením je postavila na místo, hned našla, čeho se obávala. V prachu byly vidět stopy šátrajících rukou, celkem čerstvé stopy, zdálo se. Někdo tady byl a něco hledal.

Ke všemu možnému a nemožnému, o čem se učili v SOE na Brantingsgatan, patřilo i vloupání a zámky, a jelikož Johanne byla

šikovná žákyně a pamatovala si všechno, i věci poněkud okrajové, věděla, jak ve svém bytě objevit stopy nevítaných návštěvníků.

Když vrátila schůdky do šatníku, zašla si do předsíně pro hromádku dopisů a odnesla ji ke stolu. Většinu tvořila nezajímavá pošta, letáky Modré hvězdy, dopisy z fakulty ohledně prodloužení volna, letní pozdravy od kolegů z univerzity, pár pohledů, dopis z Norska od babičky Maren Kristine, plný cenzorských razítek a úředních poznámek, nic divného, nic, co by v ní mohlo nebo mělo vzbudit podezření.

Ten, kdo tyhle dopisy prohlížel, a možná se k jejich studiu posadil zrovna k tomuhle stolu, je pak pečlivě utřídil podle data, ten s nejstarším razítkem dospod. Tak je to správně. Ale proč pak ty dopisy úhledně položil pod otvor ve dveřích, proč je nehodil na zem z výšky, aby dopadly trochu neuspořádaně, jak to většinou bývá?

Těžko říct, bylo to příliš iracionální. Možná zrovna v tu chvíli šel někdo po chodbě, takže nezvaný návštěvník instinktivně dopisy odložil tiše, aby na sebe neupozornil.

To je jedno. Někdo něco hledal na skříňkách a prohlížel jí poštu.

Pošta teď může počkat. V obývacím pokoji, kombinovaném s pracovnou, zabíraly celou stěnu knihy, police tu sahaly až ke štukatuře u stropu.

Taky ji to mohlo napadnout. Johanne s povzdechem zamířila do ložnice a znovu vytáhla rozkládací schůdky.

Brzy našla, co čekala. Někdo prohledával nejhořejší police, ty s knihami, které už nebyly aktuální, a tak je odklidila co nejvýš. A tam se na ně snášel prach. Stopy v prachu se nedaly přehlédnout.

Pak se ale zdálo, že to návštěvníci prostě vzdali, což nebylo nijak zvláštní. Police plné knih jsou při domovních prohlídkách noční můrou. Dokumenty a různé zprávy se tam dají schovat prakticky kamkoli. Při opravdu pečlivé prohlídce se musí každá kniha vzít do ruky, prolistovat a vrátit přesně na svoje místo. Když má takhle člověk projít třeba několik tisíc knih, není to jen časově náročné, ale je téměř nemožné po sobě nezanechat stopy. Takže to raději každý vzdá.

Tentokrát Johanne nechala schůdky na místě, sedla si k psacímu stolu, vyhodila všechny dopisy, které vyhodit mohla, a na ty, které si žádaly reakci, stručně odpověděla, vynechala jen ten od babičky, ve kterém nestálo nic zvláštního až na to, že ji mile překvapila návštěva jakéhosi starého rybáře, který se znal ještě s jejím mužem.

Páni, jestli babička není pro Hjemmefronten jako dělaná. Takže někdo si přišel pro schované peníze a dokumenty, sice mnohem později, než Johanne předpokládala, ale teď už jí konečně může spadnout kámen ze srdce. To je dobře.

Když vyřídila korespondenci a zalepila tři obálky, které bylo potřeba odeslat, rozhodla se, že s nimi zajde ke schránce rovnou, trochu se projde a zjistí, jestli ji někdo sleduje.

Nevypadalo to tak. Dvakrát velmi prudce změnila směr, otočila se na podpatku a vydala se opačným směrem, jako by na něco zapomněla. Ale nikdo z kolemjdoucích se nezachoval nijak podezřele. Když se to učili, nejdřív v Gärdetu kolem Brantingsgatan a pak na pokročilejší úrovni v centru, bylo to jako nějaká hra.

Když se vrátila z pošty, našla za dveřmi dopis, který jí doručila odpolední donáška.

Byla to pohlednice od neznámého ctitele, který se podepsal jako „Váš přítel Nusse“. Text byl samozřejmě banální. Až na číslo napsané tužkou na okraji pohlednice, vypadalo jako telefonní číslo, poslední váhavá naděje neznámého obdivovatele. 12 16 34.

12 děleno dvěma znamenalo místo schůzky 6.

1634 bylo ve skutečnosti 1630, poslední číslo se čte vždycky jako nula.

16.30 minus dva je 14.30.

SOE ji tedy volá na naléhavou schůzku mezi čtyřma očima na místo číslo šest, tedy do bytu v Scheelegatan na Kungsholmenu. Dva dny po datu z poštovního razítka. SOE nezahálí, pravděpodobně se má Johanne setkat s nástupcem Malcolma, kterého prý vyhostili.

Bude lepší to mít z krku co nejrychleji. Ale v jednom bodě bude neoblomná. Už žádné bombové atentáty ve Švédsku. V lecčems jiném je ochotná ke kompromisům, ale v tomhle ne.

* * *

Při cestě na schůzku Johanne dodržela veškeré postupy. Nejdřív nastoupila do tramvaje číslo 4 směrem na Valhallavägen, jako vždycky si vybrala místo ke stání na venkovní plošině a pak nepozorovaně seskočila, když tramvaj se zlostným zvoněním zabrzdila kvůli pivovarnickému povozu, rychle přeběhla ulici a naskočila do tramvaje opačným směrem, na Odenplanu přesedla na jedničku, kterou jela až na Kungsholmen, vystoupila na zastávce před Tegelbackenem, nasedla do protijedoucí tramvaje, vyskočila z ní za jízdy, vklouzla do postranní uličky směrem k Sankt Eriksgatan, sešla na kungsholmenské nábřeží a tam půl hodiny seděla na lavičce. Přijít moc brzo by bylo k ničemu. Chodilo se vždycky přesně a velitel přicházel maximálně s pětiminutovým zpožděním. Konspirační byty byly v domech s minimálně dvěma vchody, Johanne vešla hlavními dveřmi na udané adrese. Kdyby byt střežilo hestapo, bylo by lepší, kdyby zatkli ji než velitele. Velitel přicházel jinudy, nejspíš vedlejším vchodem a pak to bral přes sklepy.

Často žertovali, jaká by to byla krása, kdyby byli Němci, to by se téhle šarádě vyhnuli. Neutrální hestapo Němce nikdy nekontrolovalo.

Johanne vyťukala na dveře domluvený signál. Někdo, koho neznala a ani znát neměla, přišel beze slova otevřít a ona řekla jen „sunshine“. Dotyčná osoba, v tomto případě mladá žena zhruba jejího věku, jí dala klíč, kývla na pozdrav a zmizela na schodišti.

Byl to ponurý byt, takové byly všechny. Nevětraný, všude samé plné popelníky.

Pět minut je jen pět minut, ale stejně Johanne připadalo čekání dlouhé. Skoro litovala, že před pěti lety přestala kouřit, kolem ní kouřili všichni, dokonce i její sportovně založení bratranci. Ale jí to prostě nechutnalo, a zvlášť ne teď za války. Kouřit teď bylo totéž jako pít náhražkovou kávu.

Zvonek zazvonil na vteřinu přesně, ozvalo se smluvené znamení, tři krátká zazvonění a jedno dlouhé. Signál to byl téměř arogantně průhledný, začátek Osudové symfonie, znělka BBC.

Jakmile otevřela dveře, měla chuť dát se do smíchu. Muž za dveřmi byl dokonale přestrojený za Švéda, měl šedý trenčkot s hnědým vojenským opaskem, hnědý klobouk, humpolácké boty, všechno patrně koupené v MEA.

„Hello dear," pozdravil, jakmile za ním Johanne zavřela dveře. „I'm Peter, Peter Rennant, Malcolm's successor, very nice indeed to meet you, Blue Star. You don't mind if we speak English, do you? I'm afraid my Swedish is a bit rusty."

To všechno ze sebe vychrlil jako jednu větu se stejnou samozřejmostí, se kterou si sundal kabát, hodil ho přes křeslo a posadil se na jedinou pohovku v místnosti.

„So is my English, I mean rusty," vypravila ze sebe Johanne a opatrně se posadila do křesla na druhé straně konferenčního stolku z masivního dubu.

„Well, to jistě nebude problém," pokračoval Rennant dokonalou angličtinou, Johanne si pomyslela, že přesně tomuhle jazyku se říká „oxfordská angličtina", „potřebujeme si od vás doplnit nějaké informace. Ale nejdřív mi dovolte, abych vám složil kompliment, vypadáte skvěle. Letní pobyt v šérech vám prospěl, že?"

„Děkuji mnohokrát. Ano, pokud si nasadím baret takhle ke straně, není nic vidět."

„Excellent! Jak jsem říkal, potřebujeme si ujasnit pár věcí. Provedli jste vynikající operaci, zvláště váš osobní zásah ji celou zachránil, rychlá improvizace, to bylo výtečné. Ale stejně na vás mám několik otázek. Doufám, že proti tomu nic nemáte?"

„Ne, samozřejmě že nemám."

Rennant postavil na stůl svou tašku, popravdě řečeno velmi švédskou ošklivou brašnu z koženky s neforemnou rukojetí, vytáhl z ní nějakou složku a začal v ní listovat.

Johanne měla na vteřinku dojem, že se ocitla ve filmu s Lesliem Howardem. Malcolmův nástupce mluvil přesně jako Leslie Howard, ale byl podstatně mužnější a hezčí, nejspíš zhruba stejně starý jako ona.

„Well, tady vás máme, tedy váš file. Doufám, že se mnou budete mít trpělivost."

„To taky doufám."

„Fajn! Tak se do toho dáme. Vstoupila jste do dobrovolnické armádní organizace Modrá hvězda už v roce 1938. Proč?"

„Protože jsem si myslela, že bude válka."

„V roce 1938? To si snad nemyslel nikdo, ne?"

„Ne, vy Angličané ne, a Chamberlain taky ne, ale já ano. Můj strýc, se kterým jsme si velmi blízcí a jemuž se povedlo uniknout z nacistického Německa na poslední chvíli, o tom byl přesvědčený a povedlo se mu o tom přesvědčit i mě. Všechno, co Hitler říkal a dělal, tomu nasvědčovalo. Na Angličany a ten jejich ‚mír pro naši dobu' jsme pohlíželi jako na pitomce."

Johanne se vyjádřila daleko břitčeji, než chtěla, neměla důvod urážet všechny Angličany, když ji neposlouchal nikdo jiný než její velitel, který byl přímo esencí všeho anglického. Ale to, jak samozřejmě si osoboval právo ji vyslýchat, ji velmi rozčilovalo.

„Výtečně. Ale proč jste si vybrala zrovna Modrou hvězdu?" ptal se lhostejně dál.

Johanne se rozhodla, že už se od něj nenechá vyprovokovat a jen mu zodpoví všechny otázky. Koneckonců nikam nespěchala.

Rozhovor byl větší zkouškou trpělivosti, než čekala. Jen otázce Modré hvězdy Rennant věnoval dvacet minut. Johanne se mu snažila všechno vylíčit naprosto upřímně, aniž by ho podezírala z nějakých skrytých úmyslů.

Mladé ženy, které se chtěly uplatnit v armádě, si mohly vybrat hned z několika dobrovolnických armádních organizací. Pokud chtěly sloužit v protivzdušné obraně, mohly se dát k „rorýsům", pokud u některé jiné zbraně, pak k příslušné jednotce Lottina sboru, případně se mohly stát řidičkami ve vozovém sboru. Také mohly vstoupit do Modré hvězdy, která se za války, kdy jsou muži u vojska, měla starat o zvířata, zejména o koně a krávy. Kdyby byla jediným úkolem Modré hvězdy péče o zvířata, nepřipadalo by to Johanne nijak zajímavé, ale kromě toho se tady mohla naučit střílet a řídit náklaďák, a samozřejmě i obyčejné osobní auto.

Během zimní války odjela s jednotkou Modré hvězdy do Finska. Tehdy se organizace ještě jmenovala Červená hvězda, což se ukázalo jako nešťastné. Finové si pod tím nepředstavovali odnož Červeného kříže, o kterou šlo, ale něco docela jiného. Poté, co je prvně ostřelovali, se ukázalo, že mít na nákladních autech namalovanou červenou hvězdu prostě nepůjde. A tak vznikla Modrá hvězda.

Záměrně dlouhá odbočka nijak nepřipravila Rennanta o trpělivost, udržel si pozornost do poslední vteřiny, horlivě si všechno psal, chtěl vědět, jestli se Johanne účastnila bojů, což účastnila, a jestli někoho sama zabila, což nezabila.

„To je nesmírně zajímavé," shrnul to, když si dopsal poznámky. „Ale vraťme se k roku 1938."

Ale ne, pomyslela si, proč zase. Vždyť jsme se konečně dostali k loňskému roku.

„Co ještě chcete vědět o roce 1938 a míru pro naši dobu?" zeptala se demonstrativně znuděně.

„Hm, tady čtu, že v tom roce jste obhájila disertační práci na téma... well, obávám se, že tohle nepřečtu."

„Der Einfluss der radikalen Strömungen im frühen 19. Jahrhundert auf den jungen Carl Jonas Love Almqvist und wie dieser in seiner programmatischen Romankunst Ausdruck findet," zadrmolila Johanne.

„Ježíši! Pokud to tedy správně chápu, pak nejenže německy skvěle hovoříte, vy jste dokonce německy napsala svou disertační práci. Proč?"

„Já *jsem* Němka!"

Tvrdost v jejím hlase ho zaskočila, rychle se však vzpamatoval.

„Samozřejmě, jistě. Ale jste i Norka?"

„Ano, stejnou měrou."

Tentokrát tato odbočka, nebo přinejmenším zdánlivá odbočka, vyústila v dlouhou debatu, kdy měla vysvětlit, jak vlastně mluví norsky a německy, čili jak její přízvuk vnímají rodilí mluvčí obou těchto jazyků.

Začala výkladem o své němčině, sama se nad tím musela zamýšlet, když cestovala do Norska jako kurýrka Hjemmefronten a občas narazila na německé kontrolory.

Když si to divadýlko představila, došla k závěru, že důstojníci SS okamžitě poznali, že patří k takzvané „vyšší vzdělané vrstvě společnosti“, ačkoli ne všichni v této vrstvě jsou automaticky vzdělaní. Také ihned slyšeli, že rozhodně není z Berlína, možná identifikovali saský přízvuk. Styl řeči v kombinaci s lehce přezíravou zdvořilostí měl v německém kontrolorovi vzbudit dojem, že stojí před dcerou generála nebo někým podobným. Zabralo to v šestnácti případech ze šestnácti, takže jí dokonce nikdy ani neprohledávali zavazadla.

Norsky uměla mluvit dvěma způsoby, z nichž jeden ovládala perfektně. Tím bylo vestlandské nářečí, které v Norsku pozná skoro každý. Druhému způsobu se naučila uměle, jeden norský herec, který ve Stockholmu pracoval pro Hjemmefronten a SOE, ji naučil mluvit jako dámu z lepší společnosti v Oslu.

Co se týče švédštiny, tady je to jednodušší. Stockholmané okamžitě uslyší, že je z Djursholmu nebo Saltsjöbadenu, čili z nejbohatších předměstí. Zbytek Švédů ji považuje za stockholmskou fiflenu.

„To je absolutely brilliant!“ vyhrkl Rennant a horlivě si psal. „Jen se podívám, jestli jsem něco… nepřehlédl.“

Zalistoval překvapivě tlustou složkou. Johanne se v duchu ptala, kam tenhle výslech vlastně vede. Protože výslech to bezpochyby byl.

„Tady to máme!“ rozzářil se. „Možná to nic neznamená, třeba je to jen náhoda. Ale zpátky k roku 1938, vy jste tedy získala doktorský titul ve stejném roce, kdy jste vstoupila do Modré hvězdy? Působí to jako dva poměrně nesourodé kroky.“

Dej už mi pokoj s osmatřicátým, pomyslela si v duchu. On toho snad nenechá. O co mu jde?

Johanne zatnula zuby a znovu se mu to pokusila popravdě vylíčit. Měla tehdy hrozně naspěch, zpětně se to možná dalo považovat za chybu, že napsala tu práci tak strašně rychle. Ale za diplomovou práci dostala jedničku, čili všichni čekali, že s disertací uspěje stejně, jen ne tak rychle.

Ale ona spěchala kvůli blížící se válce. Emigrace do zahraničí v případě, že by Němci okupovali Švédsko — Johanne si představovala, že by se uchýlila do Norska —, by mimo jiné zmařila její akademickou dráhu.

Teď zpětně jí to připadalo jako malichernost. Ale upřímně řečeno, ke spěchu měla ještě jiný důvod. Jeden kolega právě dopisoval práci s velmi podobným tématem. Kdyby ji obhajoval jako první, určitě by dostal docenturu a ona pak ne. Jenže tahle taktika se jí nevyplatila. Z jejího kolegy je teď profesor a ona je stále jen zastupující lektorka v kurzech prvního ročníku. Povedlo se jí tedy svou akademickou kariéru zničit, ale aspoň to může svádět na válku. Jako spousta dalších.

Rennant se poprvé odmlčel, zdálo se, že myslí na něco jiného.

„Promiňte, to jsem asi trochu moc odběhla," řekla Johanne. „Vy se v akademickém prostředí orientujete?"

„Tak trochu. Složil jsem státnice v Cambridgi, mým hlavním oborem byla historie. Ale k disertaci jsem se nikdy nedostal. Přišla mi do toho válka."

„Cambridge? A já vás tipovala na Oxford. No jo, po válce to budete moct dohonit."

„Přesně tak! Ale nejdřív musíme tuhle zpropadenou válku vyhrát. A teď k další otázce. Podnikla jste šestnáct kurýrních cest do Norska, převážela jste peníze i dokumenty a nechytili vás. To musí být rekord, zvlášť takhle ze začátku, kdy to většina lidí ještě neuměla. Pak jste se ale prozradila?"

„Ano, pak jsem se prozradila."

„Víte jak?"

„Ano. Tak za prvé, šestnáct návštěv u babičky v ostrovní vesničce za Bergenem bylo tak trochu... jak se to řekne?"

„Do očí bijících."

„Ano, díky. Do očí bijících. Pro ty, kdo umí napočítat do šestnácti. A gestapo umí napočítat i dál."

„A tohle víte, nebo se to z nějakých důvodů, byť napohled pádných, domníváte?"

„Ne, to vím."

„Jak?"

„Mám to z nejlepšího možného zdroje."

„Ano, to tady stojí, to jste řekla Milorgu, když jste žádala o nové pracovní úkoly."

„A je to pravda. Obávám se, že opravdu šlo o nejlepší možný zdroj."

„A tím zdrojem byl?"

„Opravdu to musím říct? Když nebudu chtít odpovídat, můžu prostě vstát a jít pryč, že ano?"

„To bezpochyby můžete. A ukončíte tím jakoukoli spolupráci s námi i Milorgem. Protože to, že neznáme váš zdroj, nás poněkud zneklidňuje."

Zaváhala, po zádech jí stekla kapka potu, usadila se jí nad kostrčí a nepříjemně ji lechtala. Johanne potlačila reflex a nepodrbala se tam.

Když neodpoví, znemožní si jakoukoli další práci pro Norsko.

A když odpoví, v podstatě udá bratra, který je sice zrádce, ale přece jen jí zachránil život.

Velitel ze SOE se neustále tvářil přátelsky, jako by byl jen všeobecně zvědavý. Na zátylku mu odstávalo pár vlasů, což ještě podtrhovalo chlapecky nevinný dojem, který však byl určitě jen iluzí. Byl ze SOE a jen náhodou vypadal jako Angličan, a ne jako gestapák.

„Jak jsem řekla, dostaly se ke mně informace přímo… z koňské huby, from the horse's mouth. Řekne se to tak?"

„Přesně. Otázka je, kdo byl ten kůň."

„Můj starší bratr."

„No páni. A co ten mohl vědět o tom, že v Norsku děláte kurýra?"

„Spoustu. Tehdy působil jako SS hauptsturmführer v Oslu. Mezitím ho povýšili na SS sturmbannführera, ale přeložili ho na Východ."

Peter Rennant vůbec poprvé za ten dlouhý výslech neudržel masku. Chvíli bubnoval tužkou na ohmatanou složku na stole a přemýšlel.

„Chápu," řekl nakonec. „Takže máte bratra majora v SS. Alespoň myslím, že jeho hodnost odpovídá majorovi."

„Přesně tak."

„A ten vám řekl, že jste prozrazena?"

„Přesně tak."

„A jestliže byl u posádky v Oslu... jak vám to mohl říct?"

„Doma v Saltsjöbadenu u oběda s matkou a otcem. Formuloval to velmi jasně: ‚Jestli pojedeš ještě jednou, budou tě mučit ve sklepě a zastřelí tě. Jestli někomu řekneš, že jsem tě varoval, zastřelí ve sklepě mě.' Neměla jsem důvod o jeho informacích pochybovat."

„Zcela správně! Ovšem zatajila jste nám, že máte bratra důstojníka SS."

„Přesně tak."

„Proč?"

Jeho náhlá agresivita Johanne spíš rozčílila, než že by jí nahnala strach. Najednou jí byl strašně nesympatický, tenhle anglický floutek, který neuměl žádnou cizí řeč, jenž od všech vyžadoval, aby se mu jazykově podřizovali, a pro kterého byly švédské civilní oběti při operacích bezvýznamná drobnost.

Johanne se chytila opěrek křesla a byla připravená se okamžitě zvednout a jít. Chtěla, aby si toho Rennant všiml.

„Promiňte," řekl. „V žádném případě jsem vás nechtěl urazit. Ale opravdu bych chtěl slyšet vaši odpověď. Proč jste zatajovala, že máte bratra u SS?"

Johanne se zamyslela. Copak snad odpověď není úplně jasná?

„Peter Rennant, to je vaše skutečné jméno?" zeptala se ho tónem vyslýchajícího.

„Samozřejmě."

„A jakou máte hodnost?"

„Kapitán, ale brzy mě povýší."

„A v současné době jste velitelem stockholmské pobočky SOE, Special Operations Executive, a jedním z nejloajálnějších vojáků Jeho Výsosti v armádě Jeho Výsosti?"

„Popravdě spadám pod Královskou flotilu, ale jinak máte pravdu. A kam tím míříte?"

„Jak byste se cítil vy, kdybyste měl bratra u SS? A jak ochotně byste to někomu vykládal v jiné situaci než při výslechu?“

Rennant zavřel oči, jako by dostal ránu do obličeje. Zhluboka se nadechl a vzpamatoval se.

„Chápu. Dokonce naprosto. Můžeme pokračovat? Moc už nám toho nezbývá.“

Pak jí ještě položil sérii kontrolních otázek kolem Krylbo, zvlášť ho zajímalo riziko úniku informací, protože až dosud to vypadalo dobře. Johanne připustila, že její příbuzní souvislost vytušili, ale nikdo z nich o tom nepromluvil otevřeně. Riziko úniku informací z její rodiny však považovala za vyloučené. Jednak z obvyklých důvodů souvisejících s rodinnou loajalitou, za druhé pak proto, že v sázce nebyla jen její kůže, ale i všech ostatních.

Tato debata zajímala oba jen málo a odpolední slunce už se mezitím začalo sklánět k obzoru, čímž rozčilovalo přinejmenším Johanne, které svítilo přímo do očí. Vstala a zatáhla závěsy.

„Excellent, až potud je všechno excellent! Takže už zbývá jen největší otázka,“ řekl Rennant a demonstrativně zastrčil její file do směšné švédské brašny, aby dal najevo, že výslech je u konce. „A ta největší otázka zní?“ nahrála mu poslušně.

„Jak budeme dál rozvíjet naši spolupráci, vy a já, SOE a Milorg?“

„Já už se rozhodně nezúčastním žádné sabotáže na švédském území, to je *sine qua non*, chodil jste na latinu?“

„Na internátní škole bohužel až moc. Nutná podmínka. Z citových důvodů?“

„To také. Ale stejně tak i z operativních, nebo chcete-li z politických důvodů. Mrtví Švédové naší věci, norské věci, uškodí.“

„Výtečně formulováno. Teď k vám ale budu naprosto upřímný. Jste perfektní agentka. Jste žena, kromě toho neobyčejně přitažlivá, pokud se smím, čistě vojensky, dopustit tohoto postřehu. Perfektně hovoříte třemi jazyky, můžete se bez překážek pohybovat po celé Skandinávii. Well, stručně řečeno jste snem každé výzvědné služby.“

„To jste řekl velmi hezky. Ale lichotkami na mě nevyzrajete. Já už se nikdy nezúčastním sabotáže, která by mohla ohrozit životy Švédů.“

„Ano, to jste už řekla, jasně a jednoznačně. Ale snad nechcete vzdát boj za svobodné Norsko?“

„To samozřejmě ne!“

„Velmi dobře. Tak to máme přehršel možností.“

Poté se Rennant pustil do dlouhého a spletitého líčení těchto možností, k nimž — kromě sabotáže — patřilo vše od využívání ženských půvabů, což byl zcela zjevně eufemismus, až po pomoc uprchlíkům, pašování zbraní, práci řidičky pro sabotéry a radiotelegrafisty a ještě mnoho dalších činností, o kterých hlouběji nepřemýšlel, ale jež by se jistě daly provozovat v nákladním autě s emblémem Modré hvězdy. Rennant byl ve vynikající náladě a Johanne si to vyložila tak, že prošla nějakou prověrkou. Když domluvil, vstal, natáhl se pro ten svůj odporný trenčkot, uklonil se jí, a vtom ho ještě něco napadlo.

„Promiňte!“ řekl. „Chcete se vy na něco zeptat mě?“

„Ano. Mám dvě otázky. Jednu důležitou a tu druhou jen takovou legrační. Takže ta důležitá otázka: někdo mi prohledal byt, zatímco jsem se zotavovala v šérech. Byli jste to vy?“

„Ne,“ řekl Rennant a ztěžka se posadil. „To jsme nebyli my. Jste si jistá?“

„Ano, naprosto. Nevím, co by tam kdo mohl hledat, není tam ani šifrovací klíč.“

„My jsme to nebyli,“ řekl a na chvíli se zamyslel. „Žádnému jinému operativci v poslední době byt neprohledávali, alespoň pokud víme.“

Rennant pak dlouho a hlasitě uvažoval. Němci to být nemohli, abwehr má ve Stockholmu jen omezený štáb. A ti nemusejí takhle riskovat, protože švédské hestapo je jejich prodlouženou rukou. Sice už nevydává podezřelé Nory gestapu a nemá ani právo internovat a mučit Švédy nebo provádět domovní prohlídky bez příslušného povolení od státního zástupce, žádný jiný pachatel však nepřipadá v úvahu.

Že by ji tedy gestapo a SS v Oslu z něčeho podezřívaly? Hm, tak to asi bude. A švédská policie tedy prokázala gestapu službu. To je

dobré vědět. Ale není to důvod k obavám. Až do dne — bůh chraň —, kdy Německo začlení Švédsko do velkogermánské říše. Čili v tuto chvíli to není problém. Tak to by bylo. A co ta legrační otázka?

„Když jste přišel, oslovil jste mě jako Blue Star. Proč?"

„Jo tohle. Well, to je zkrátka krycí jméno, které jsme vám dali, nic víc. A poměrně trefné, smím-li to říct, důvtipné. I když Rudá hvězda by bylo ještě legračnější. Takže pět minut jako vždy?"

Poklonil se a byl pryč.

Johanne se podívala na hodinky a pokoušela se vžít do pocitu, že právě prožívá nejzásadnější okamžik v životě. Nedopadlo to tak, jak si myslela. A pomáhat uprchlíkům přes hranice bude tím důležitější, čím déle válka potrvá. Jaké jiné možnosti vlastně má?

Když uběhlo pět minut, vstala, zamkla za sebou a klíč hodila do schránky. Pomyslela si, že v konspiračních bytech nikdo neuklízí, protože i agentky z nich musí odejít už po pěti minutách. A pro SOE pracovali především neoholení chlapi se zálibou v kouření playersek, kteří měli jiné starosti než ženskou práci. Jestli ti někdy něco uklízeli, tak leda mrtvolu.

* * *

Sissel Eikenové je nanejvýš sedmnáct let, tvrdil Peter Rennant. Přesto představovala „speciální zásilku", na jejíž doručení přes hranici vynaložil značné zdroje jak Milorg v Norsku, tak SOE ve Švédsku.

Bylo to neobvyklé. Speciální zásilky tvořily většinou skupinky mužů s gestapem v patách, mužů, kteří za žádnou cenu nesměli skončit v drápech švédské pohraniční policie. To se pak mohlo stát cokoli, v nejhorším případě by putovali rovnou zase před hranici do náruče gestapa, v lepším by dostali jednosměrnou jízdenku do Örerydu ve Smålandu, záchytného tábora pro norské uprchlíky.

Tahle osamělá dívka však nesměla skončit na výslechu u švédské policie ani se nesměla dostat do Smålandu, kde by ji identifikovali, vyslechli, zaregistrovali a nechali prolustrovat švédskou výzvědnou službou. Musela se bez průtahů a kontrol dostat do